

Wolontariat w 2022 r.

Volunteer work in 2022

Wolontariat w 2022 r.

Volunteer work in 2022

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Gdańsku Statistical Office in Gdansk

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych i Rynku Pracy
Statistics Poland, Social Surveys and Labour Market Department

Urząd Statystyczny w Gdańsku
Statistical Office in Gdańsk

Pod kierunkiem

Supervised by

Karoliny Goś-Wójcickiej

Zespół autorski

Editorial team

Karolina Goś-Wójcicka, Magdalena Kazmierowska-Wasiołek, Anna Knapp

Prace redakcyjne

Editorial work

Szymon Wozniak

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dariusz Więcek, Paweł Luty

ISBN 978-83-67087-77-3

e-ISBN 978-83-67087-78-0

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

<http://stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, Al. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel. (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. 264/2023

Przedmowa

Publikacja „Wolontariat w 2022 r.” przygotowana przez zespół pracowników Wydziału Badań i Analiz Gospodarki Społecznej Departamentu Badań Społecznych i Rynku Pracy GUS oraz Ośrodka Statystyki Warunków Pracy Urzędu Statystycznego w Gdańsku, prezentuje wyniki badania, którego celem był pomiar społecznego oraz ekonomicznego znaczenia wolontariatu. Reprezentacyjne badanie ludności „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym” zostało zrealizowane w pierwszym kwartale 2022 r. jako dodatkowy moduł Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Metodologia badania opiera się na międzynarodowych standardach pomiaru pracy wolontariackiej, wyznaczonych przez Międzynarodową Organizację Pracy. Polska statystyka publiczna stała się prekursorem w tym zakresie, wdrażając ten sposób badania wolontariatu jako pierwsza w Europie. Zrealizowane w 2022 r. badanie dobrowolnej i nieodpłatnej pracy na rzecz innych było jego trzecią edycją, wcześniejsze badania odbyły się w 2011 r. i 2016 r.

Opracowanie składa się z części analitycznej oraz części prezentującej metodologię badania. W części analitycznej prezentowane są dane na temat zaangażowania w wolontariat zarówno świadczony indywidualnie, jak i w ramach w organizacji i instytucji. Z lektury poszczególnych rozdziałów czytelnik dowie się: ilu dorosłych Polaków angażuje się w wolontariat, jaki jest profil demograficzno-społeczny osób poświęcających swój wolny czas na różne formy wolontariatu, jakiego rodzaju prace wykonywano nieodpłatnie, na rzecz kogo lub w jakich podmiotach były świadczone, jaki jest godzinowy wymiar zaangażowania w wolontariat polskiego społeczeństwa, ilu pełnym etatom odpowiada ta praca, a także jaka jest szacunkowa jej wartość.

W uwagach metodologicznych omówiono metodę realizacji badania, sposób uogólniania jego wyników, a także kluczowe pojęcia stosowane w publikacji. Uwzględniono kwestię zgodności badania PNZ z założeniami metodologii opracowanej pod auspicjami Międzynarodowej Organizacji Pracy. Do elektronicznej wersji publikacji załączony został dodatkowo bogaty zestaw tablic w formacie Excel, które mogą posłużyć Państwu do prowadzenia własnych analiz.

Pragniemy podziękować wszystkim tym, którzy przyczynili się do zebrania i opracowania zaprezentowanych w niniejszej publikacji danych, a w szczególności naszym Respondentom – za czas i wysiłek związany z udzielaniem odpowiedzi na pytania ankietowanych.

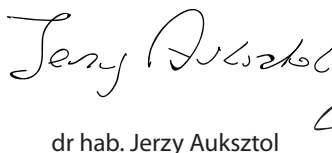
Będziemy wdzięczni za Państwa sugestie dotyczące zawartości niniejszej publikacji oraz zakresu prowadzonych badań statystycznych, będą one mogły posłużyć do planowania dalszego rozwoju badań statystycznych. Mamy nadzieję, że to opracowanie będzie służyć jako cenne źródło informacji o wolontariacie w Polsce.

Dyrektor
Departamentu
Badań Społecznych
i Rynku Pracy GUS

dr Piotr Łysoń

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Gdańsku

dr hab. Jerzy Auksztol

Prezes
Głównego Urzędu
Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

Warszawa, Gdańsk, październik 2023 r.

Preface

Publication "Volunteering in 2022" prepared by a team of employees of the Social Economy Surveys and Analyses Division of Social Surveys and Labor Market Department of Statistic Poland and Centre for Working Conditions Statistics of Statistical Office in Gdańsk, presents the results of a survey whose aim was to measure the social and economic importance of volunteer work. The representative population survey Unpaid work outside the household was carried out in the first quarter of 2022 as an additional module of the Labour Force Survey.

The research methodology is based on international standards for measuring volunteer work set by the International Labour Organization. Polish public statistics became a forerunner in this area, being the first in Europe to implement this method of surveying volunteering. The study on voluntary and unpaid work for others, carried out in 2022, was its third edition, the previous studies were carried out in 2011 and 2016.

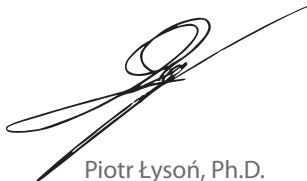
The study consists of an analytical part and a part presenting the research methodology. The analytical part presents data on involvement in volunteer work, both individually and through organisations and institutions. From reading individual chapters, the reader will learn: how many adult Poles engage in volunteer work, what is the demographic and social profile of people who devote their free time to various forms of volunteering, what type of work was performed free of charge, for whom or in what entities it was performed, what is the hourly dimension of Polish society's involvement in volunteer work, how many full-time positions this work corresponds to, and what is its estimated value.

The methodological notes discuss the method of conducting the survey, the method of generalizing its results, as well as the key concepts used in the publication. The issue of compliance of the Unpaid work outside the household survey with the assumptions of the methodology developed under the auspices of the International Labour Organization was taken into account. The electronic version of the publication also includes a rich set of tables in Excel format, which you can use to conduct your own analyses.

We would like to thank all those who contributed to the collection and processing of the data presented in this publication, and in particular our respondents – for their time and effort in answering the interviewers' questions.

We will be grateful for your suggestions regarding the content of this publication and the scope of statistical research, which will be used to plan further development of statistical research. We hope that this study will serve as a valuable source of information about volunteering in Poland.

Director
of Social Surveys and Labour
Market Department
Statistics Poland

Piotr Łysoń, Ph.D.

Director
of Statistical Office
in Gdańsk

Jerzy Auksztol, Ph.D.

President
of Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Warsaw, Gdańsk, October 2023 r.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	7
List of tables	7
Spis wykresów	8
List of charts	8
Objaśnienia znaków umownych	10
Symbols	10
Skróty	11
Abbreviations	11
I. Synteza	13
I. Executive summary	16
Rozdział 1. Społeczno-demograficzne cechy wolontariuszy	19
Chapter 1. Socio-demographic characteristics of volunteers	19
1.1. Wykształcenie	19
1.1. Education	19
1.2. Wiek	22
1.2. Age	22
1.3. Status na rynku pracy	25
1.3. Status on the labour market	25
1.4. Miejsce zamieszkania	28
1.4. Place of residence	28
1.5. Niepełnosprawność	30
1.5. Disability	30
1.6. Regiony	31
1.6. Regions	31
1.7. Niwelowanie skutków pandemii COVID-19	32
1.7. Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic	32
1.8. Zmiany zaangażowania w wolontariat według okresu referencyjnego badania	33
1.8. Changes in involvement in volunteer work by the survey reference period	33
Rozdział 2. Charakterystyka pracy wolontariackiej	35
Chapter 2. Characteristics of volunteer work	35
2.1. Rodzaje prac wykonywanych w ramach wolontariatu	35
2.1. Types of volunteer work	35

2.2. Specyfika wolontariatu świadczonego indywidualnie	42
2.2. The specificity of volunteer work provided individually	42
2.3. Specyfika wolontariatu świadczonego w organizacjach i instytucjach	44
2.3. The specificity of volunteer work provided in organizations and institutions	44
Rozdział 3. Ekonomiczny wymiar wolontariatu	49
Chapter 3. Economic dimension of volunteer work	49
3.1. Struktura czasu przeznaczanego na wolontariat	49
3.1. Structure of time spent on volunteer work	49
3.2. Wartość wolontariatu	53
3.2. The value of volunteer work	53
3.3. Struktura wartości wolontariatu a struktura łącznego czasu poświęconego na wolontariat	56
3.3. Value structure of volunteer work vs. structure of total time spent to volunteer work	56
Uwagi ogólne	59
General notes	59
Uwagi metodologiczne	61
Methodological notes	61
Zakres badania	61
Scope of the study	61
Sposób realizacji badania	62
Method of carrying out the survey	62
Uogólnienie wyników i precyzja danych	63
Generalization of results and precision of data	63
Podstawowe definicje	63
Basic definitions	63

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.1. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według poziomu wykształcenia	22
Table 1.1. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by level of education	22
Tablica 1.2. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według wieku	25
Table 1.2. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by age	25
Tablica 1.3. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według aktywności ekonomicznej	26
Table 1.3. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by economic activity	26
Tablica 1.4. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według klasy miejscowości zamieszkania	30
Table 1.4. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by place of residence	30
Tablica 2.1. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu	37
Table 2.1. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by selected occupational groups corresponding to the volunteer work	37
Tablica 2.2. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu i według rodzaju wolontariatu	38
Table 2.2. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by selected occupational groups corresponding to the volunteer work and by type of volunteer work	38
Tablica 3.1. Wartość pieniężna wolontariatu w I kw. 2022 r. i jego odniesienie do podstawowych kategorii makroekonomicznych gospodarki narodowej	55
Table 3.1. Monetary value of volunteer work in Q1 2022 and relation to the basic macroeconomic categories of the national economy	55

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.1. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według płci i poziomu wykształcenia	20
Chart 1.1. Percentage of volunteers in Q1 2022 by sex and level of education	20
Wykres 1.2. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według rodzaju wolontariatu i poziomu wykształcenia	21
Chart 1.2. Percentage of volunteers in Q1 2022 by type of volunteer work and level of education	21
Wykres 1.3. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wieku	23
Chart 1.3. Percentage of volunteers in Q1 2022 by age	23
Wykres 1.4. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wieku i miejsca zamieszkania	24
Chart 1.4. Percentage of volunteers in Q1 2022 by age and place of residence	24
Wykres 1.5. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według aktywności ekonomicznej	26
Chart 1.5. Percentage of volunteers in Q1 2022 by economic activity	26
Wykres 1.6. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów	27
Chart 1.6. Percentage of volunteers in Q1 2022 by selected paid occupations	27
Wykres 1.7. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według klasy miejscowości zamieszkania	28
Chart 1.7. Percentage of volunteers in Q1 2022 by place of residence	28
Wykres 1.8. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według rodzaju wolontariatu i klasy miejscowości zamieszkania	29
Chart 1.8. Percentage of volunteers in Q1 2022 by type of volunteer work and place of residence	29
Wykres 1.9. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r. według stopnia niepełnosprawności	31
Chart 1.9. Percentage of volunteers in Q1 2022 by degree of disability	31
Wykres 1.10. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r., którzy zaangażowali się w łagodzenie skutków epidemii COVID-19	33
Chart 1.10. Percentage of volunteers in Q1 2022 who were involved in mitigating the effects of the COVID-19 epidemic	33
Wykres 1.11. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r. według okresu referencyjnego badania	34
Chart 1.11. Percentage of volunteers in Q1 2022 by the survey reference period	34
Wykres 2.1. Odsetek wolontariuszy w 1 kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu	36
Chart 2.1. Percentage of volunteers in Q1 2022 by selected occupational groups corresponding to the volunteer work	36
Wykres 2.2. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu w związku z niwelowaniem skutków epidemii COVID-19	40
Chart 2.2. Percentage of volunteers in the Q1 2022 by occupational groups corresponding to the volunteer work due to mitigating the effects of the COVID-19 epidemic	40
Wykres 2.3. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy	41
Chart 2.3. Percentage of volunteers in the Q1 2022 by occupational groups corresponding to the volunteer work due to hostilities in the territory of Ukraine	41

Wykres 2.4. Odsetek wolontariuszy indywidualnych w I kwartale 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy	42
Chart 2.4. Percentage of individual volunteers in the Q1 2022 by the type of recipients of this work	42
Wykres 2.5. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych według płci i wieku	45
Chart 2.5. Percentage of volunteers in the Q1 2022 in associations and other similar social organisations by sex and age	45
Wykres 2.6. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. w ramach kościołów, wspólnot lub organizacji religijnych wśród mieszkańców Polski według płci i miejsca zamieszkania	47
Chart 2.6. Percentage of volunteers in the Q1 2022 in churches, communities or religious organisations by sex and place of residence	47
Wykres 3.1. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. (w %)	49
Chart 3.1. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 (in %)	49
Wykres 3.2. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i płci	50
Chart 3.2. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of recipients of this work and sex	50
Wykres 3.3. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i wieku	51
Chart 3.3. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of recipients of this work and age	51
Wykres 3.4. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i poziomu wykształcenia	52
Chart 3.4. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of recipients of this work and level of education	52
Wykres 3.5. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według okresu referencyjnego badania	53
Chart 3.5. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by survey reference period	53
Wykres 3.6. Wartość godziny poświęconej na wolontariat w I kw. 2022 r. na tle godzinowych kosztów kosztów zatrudnienia w sektorach gospodarki narodowej i sekcjach PKD	54
Chart 3.6. The value of an hour spent to volunteer work in Q1 2022 due the hourly employment costs in sectors of the national economy and sections of GDP	54
Wykres 3.7. Wartość wolontariatu na tle wybranych branż gospodarki narodowej w I kw. 2022 r. (w mln zł)	56
Chart 3.7. Value of volunteer work compared to selected sectors of the national economy in Q1 2022 (in PLN million)	56
Wykres 3.8. Struktura wartości oraz czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy	57
Chart 3.8. Value and time structure of volunteer work in Q1 2022 by the type of recipients of this work	57
Wykres 3.9. Struktura wartości oraz struktura czasu poświęconego na wolontariat w ramach organizacji, instytucji w I kw. 2022 r. według głównej dziedziny działalności organizacji, w których świadczone wolontariat	58
Chart 3.9. Value and time structure of volunteer work performed through organisations, institutions in Q1 2022 by main field of activity of organizations in which the volunteer work was provided	58

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data is impossible or purposeless.
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form.

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
p. proc.	punkty procentowe percent points
tj.	to jest it is
br.	bieżącego roku current year
zł PLN	złoty/PLN złoty/PLN
tys.	tysiąc thousand
mln	milion
mld bn	miliard billion
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Synteza

Poziom zaangażowania w wolontariat

W I kwartale 2022 r. ponad 1/5 (28,4%) mieszkańców Polski w wieku od 15 do 89 lat choć raz zaangażowała się w wolontariat w 4 tygodniach poprzedzających realizację wywiadu. W porównaniu z wynikami badania zrealizowanego w I kwartale 2016 r. odnotowano spadek odsetka osób pracujących wolontariacko (o 6,6 p. proc.).

Zdecydowanie bardziej rozpowszechniony był wolontariat świadczony indywidualnie, poza strukturami organizacyjnymi. W ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację badania w wolontariat świadczony indywidualnie zaangażowało się ponad 5-krotnie więcej osób niż w pracę społeczną w organizacjach lub instytucjach (26,5% wobec 5,0%). Najczęściej odbiorcami bezpośredniej pomocy byli znajomi, przyjaciele lub sąsiedzi wolontariuszy (22,0%). Rzadziej deklarowano poświęcanie czasu na wolontariat dla osób nieznanym czy na rzecz środowiska naturalnego lub społeczności lokalnej (odpowiednio 5,8% i 1,9%).

Biorąc pod uwagę pracę niezarobkową w różnego typu strukturach organizacyjnych bardziej popularny był wolontariat w ramach organizacji i grup zaliczanych do sektora non-profit niż w instytucjach sektora publicznego (3,4% wobec 1,3%). Dla działalności sektora non-profit szczególnie znaczenie miał wolontariat w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych, grupach i fundacjach (1,9%) oraz na rzecz kościołów, wspólnot i organizacji religijnych (1,5%).

Co 10 wolontariusz deklarował, że pomoc której udzielał była częściowo lub całkowicie poświęcona niwelowaniu skutków pandemii COVID-19.

W okresie objętym badaniem (od 13 grudnia 2021 r. do 3 kwietnia 2022 r.) w zależności od tygodnia gromadzenia danych poziom zaangażowania w wolontariat osób w wieku 15–89 lat na przestrzeni 4 tygodni poprzedzających wywiad wahał się w przedziale od 23,7% do 37,1%. Najwyższy był w okresie od 21 lutego do 20 marca 2022 r. (37,1%), co wiązało się ze zwiększeniem pomocy nieznanym i zaangażowania w ramach organizacji i instytucji. To istotne zwiększenie aktywności było zbieżne w czasie masowego przyjazdu do Polski ludności z terytorium Ukrainy, w związku z działaniami wojennymi tam prowadzonymi.

Portret statystyczny wolontariuszy

Zaangażowanie w poszczególne formy wolontariatu jest zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne osób świadczących tę pracę. Kluczowy wpływ miały dwie cechy – wiek oraz wykształcenie. Im wyższy poziom wykształcenia tym większa część osób angażowała się w wolontariat indywidualny, jak i w ramach sformalizowanych struktur. Zarówno w ramach wolontariatu w organizacjach, jaki i indywidualnego, widoczne było najwyższe zaangażowanie osób w grupie wieku 45–54 lata (odpowiednio 6,7% oraz 31,2%). W wolontariacie organizacyjnym wyróżniało się jeszcze zaangażowanie osób w wieku 35–44 lat (6,1%), natomiast wolontariat indywidualny szczególnie popularny był wśród osób w wieku 45–54 lata (31,2%).

Zaangażowanie w wolontariat było trochę wyższe wśród kobiet niż wśród mężczyzn (29,9% wobec 26,8%). Podobnie nieduży wpływ na aktywność wolontariacką miał rodzaj miejscowości. Najwyższy odsetek wolontariuszy był wśród mieszkańców miast powyżej 100 tys. mieszkańców, nieco niższy w miastach do 20 tys. mieszkańców i na wsiach, a najniższy w miastach od 20 do 100 tys. mieszkańców (odpowiednio 29,5%, 28,8%, 28,4%, 26,6%).

Z punktu widzenia aktywności na rynku pracy najczęściej wolontariuszami były osoby pracujące zarobkowo, następnie bezrobotne, a najrzadziej nieaktywne zawodowo (odpowiednio 32,2%, 29,6%, 23,3%).

Rodzaje prac niezarobkowych

Analizując rodzaje prac, które wykonywane były w ramach wolontariatu można stwierdzić, że prawie co 3 wolontariusz deklarował, że w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu poświęcał swój wolny czas na wykonywanie nieodpłatnie na rzecz innych czynności takich jak: opłacanie rachunków, wykupywanie leków, robienie zakupów, zmiatanie, sprzątanie klatki schodowej, sprzątanie i wyrzucanie śmieci oraz odśnieżanie.

Wśród aktywności podejmowanych w ramach wolontariatu indywidualnego dominowały typowe prace domowe. Oprócz wspomnianych już prac prostych najczęściej pomagano innym poprzez: udzielanie informacji i porad z zakresu prawa, doradztwo, organizowanie zajęć i imprez kulturalnych i sportowych, wsparcie osób potrzebujących poprzez rozmowę.

W strukturze czasu prac wykonywanych w ramach wolontariatu sformalizowanego większą rolę odgrywały prace wymagające wyższych kwalifikacji i specjalistycznych umiejętności. Najczęściej wskazywano: prowadzenie zajęć sportowych lub kulturalnych, animowanie grup, udzielanie porad prawnych, organizowanie spotkań, imprez, prowadzenie dokumentacji, w tym księgowej, podejmowanie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego (np. gaszenie pożarów, pilnowanie posesji) itp.

Czas poświęcony na wolontariat

Średni czas poświęcony na wolontariat w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie wyniósł 9,9 godziny, przy czym mniej niż połowa prac trwała maksymalnie 4 godziny, a najczęściej były to 2 godziny.

Większy poziom zaangażowania w wolontariat indywidualny widoczny jest również w statystykach czasu pracy społecznej. Wolontariusze działający poza sformalizowanymi strukturami przeciętnie poświęcili 9,4 godziny na pomaganie innym, natomiast średni czas wolontariatu w ramach organizacji i instytucji wyniósł 7,6 godziny. Warto jednak zauważyć, że mediany i dominanty były takie same niezależnie od rodzaju wolontariatu (odpowiednio 4 i 2 godziny).

W 1 kwartale 2022 r. wszystkie osoby w wieku 15–89 lat poświęcające czas na dobrowolną i nieodpłatną pracę poza swoim gospodarstwem domowym wypracowały w ramach tej pracy łącznie 80,0 mln godzin, co odpowiadałoby prawie 613,6 tys. etatów przeliczeniowych. Gdy łączny czas pracy wolontariuszy przeliczony na pełne etaty dodać do liczby osób pracujących zawodowo w ramach polskiej gospodarki narodowej, a następnie określić jego udział, to wyniósłby on 4,0%.

Analizując strukturę czasu poświęconego na wolontariat można zauważyć, że tak jak i w przypadku liczby wolontariuszy oraz przeciętnego czasu, jaki poszczególne osoby poświęcały na pracę tego rodzaju zdecydowaną większość czasu tej pracy stanowił wolontariat świadczony indywidualnie (87,1%) i odpowiadał on 529,2 tys. etatów przeliczeniowych.

Mniejszą, część pracy społecznej stanowił wolontariat w różnego rodzaju organizacjach lub instytucjach i odpowiadał on czasowi pracy 84,4 tys. pełnoetatowych pracowników. Najwięcej, pracy wykonywanej przez wolontariuszy w ramach sformalizowanych struktur odbywało się w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach członkowskich, fundacjach oraz w mniej sformalizowanych grupach. Drugim pod względem liczby przepracowanych godzin obszarem wolontariatu była praca wykonywana w ramach sektora publicznego. Istotną rolę w ramach działalności w strukturach sformalizowanych odegrał także wolontariat świadczony w ramach kościołów, wspólnot lub organizacji religijnych.

Wartość pracy niezarobkowej

Średnia wartość wolontariatu w I kwartale 2022 roku wyniosła 22,9 zł za godzinę. Porównując tę wartość z wyliczonymi analogicznie kosztami zatrudnienia za godzinę pracy we wszystkich sekcjach gospodarki (33,2 zł) można stwierdzić, że była ona niższa niż średnie stawki dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Polski. Wartość wolontariatu świadczonego indywidualnie była niższa i wyniosła 22,6 zł, co wynikało z większościowego udziału, jaki miały w niej prace proste mające relatywnie niską wartość na rynku pracy.

Oszacowana analogicznie wartość godziny wolontariatu w organizacjach lub instytucjach była wyższa i wyniosła 25,1 zł. Różnica wynikała z innej struktury wolumenu pracy wykonywanej przez wolontariuszy niż przez osoby angażujące się w pomoc indywidualną. Struktura prac wykonywanych w ramach wolontariatu sformalizowanego była bardziej podobna do struktury pracy wykonywanej w gospodarce narodowej.

Dla zobrazowania znaczenia wolontariatu oszacowano jego wartość w złotych i zgodnie z przyjętą metodą obliczeń w I kwartale 2022 r. wyniosła ona 6,0 mld zł. Gdyby włączyć wartość wolontariatu do produktu krajowego brutto to jego udział w PKB wyniósłby 0,9%. Z kolei udział wartości badanej pracy niezarobkowej w rozszerzonej analogicznie wartości dodanej brutto polskiej gospodarki wyniósłby 1,0%.

Struktura zagregowanej wartości pracy niezarobkowej była podobna do struktury łącznego czasu tej pracy. Odbiorcami największej części zagregowanej wartości oraz czasu poświęconego na wolontariat byli przyjaciele, sąsiedzi i inne osoby znajome (odpowiednio 70,8% i 72,0%). Drugą znaczącą grupą byli nieznajomi (11,2% dla wartości pieniężnej wolontariatu oraz 10,6% dla czasu pracy wolontariackiej), trzecią sektor non-profit (odpowiednio 10,9% oraz 9,8%), a następnie instytucje sektora publicznego (odpowiednio 3,3% i 3,0%) oraz społeczeństwo, miejscowość lub środowisko naturalne (3,0% i 3,6%).

Executive summary

Level of involvement in volunteer work

In the first quarter of 2022, over 1/5 (28.4%) of Polish residents aged 15 to 89 were involved in volunteer work at least once in the 4 weeks preceding the interview. Compared to the results of the study carried out in the first quarter of 2016, there was a decrease in the percentage of volunteers (by 6.6 percentage points).

Volunteer work provided individually, outside organizational structures, was much more widespread. In the 4 weeks preceding the survey, over 5 times more people were involved in individual volunteering than in volunteer work through organizations or institutions (26.5% vs. 5.0%). Most often, the recipients of direct help were acquaintances, friends or neighbors of volunteers (22.0%). Spending time volunteering for strangers or for the natural environment or the local community was less common (5.8%, 1.9% respectively).

Taking into account volunteer work in various types of organizational structures, volunteering was more popular within organizations and groups belonging to the non-profit sector than in public sector institutions (3.4% vs. 1.3%). Volunteer work in associations, similar social organizations, groups and foundations (1.9%) and for churches, communities and religious organizations (1.5%) was particularly important for the activities of the non-profit sector.

Every 10th volunteer declared that the help they provided was partially or completely devoted to mitigating the effects of the COVID-19 pandemic.

During the period covered by the study (from December 13, 2021 to April 3, 2022), depending on the week of data collection, the level of involvement in volunteering among people aged 15–89 in the 4 weeks preceding the interview ranged from 23.7% to 37.1%. The highest was in the period from February 21 to March 20, 2022 (37.1%), which was associated with increased help to strangers and involvement within organizations and institutions. This significant increase in activity coincided with the mass arrival to Poland of people from the territory of Ukraine in connection with the hostilities conducted there.

Statistical portrait of volunteers

Involvement in particular forms of volunteering varies depending on the socio-demographic characteristics of the people providing this work. Two features had a key impact – age and education. The higher the level of education, the greater the number of people involved in individual volunteering and within formalized structures. Both in terms of volunteer work in organizations and individually, the highest involvement was visible among people in the 45–54 age group (6.7% and 31.2%, respectively). Organizational volunteer work was characterized by the involvement of people aged 35–44 (6.1%), while individual volunteer work was particularly popular among people aged 45–54 (31.2%).

Involvement in volunteering was slightly higher among women than among men (29.9% vs. 26.8%). Similarly, the type of location had little impact on volunteer activity. The highest percentage of volunteers was among residents of cities with over 100,000 inhabitants, slightly lower in cities up to 20 thousand inhabitants and in villages, and the lowest in cities with 20,000 to 100,000 inhabitants (29.5%, 28.8%, 28.4%, 26.6% respectively).

From the point of view of activity on the labour market, volunteers were most often paid people, followed by the unemployed, and the least likely to be professionally inactive (32.2%, 29.6%, 23.3%, respectively).

Types of volunteer work

Analyzing the types of work that were performed as part of volunteer work, it can be concluded that almost every third volunteer declared that in the 4 weeks preceding the interview, they devoted their free time to free work for others as part of activities such as: paying bills, purchasing medicines, shopping, sweeping, cleaning the staircase, tidying up and taking out trash, and shoveling snow.

The activities undertaken as part of individual volunteer work were dominated by typical housework. In addition to the simple jobs already mentioned, people were most often helped by: providing information and advice in the field of law, counseling, organizing cultural and sports activities and events, and supporting people in need through conversation.

In the time structure of work performed as part of formalized volunteer work requiring higher qualifications and specialized skills played a greater role. The most frequently mentioned were: conducting sports or cultural activities, animating groups, providing legal advice, organizing meetings, events, keeping documentation, including accounting, taking actions to ensure public safety (e.g. extinguishing fires, guarding properties), etc.

Time spent volunteer work

The average time spent on volunteer work in the 4 weeks preceding the survey was 9.9 hours, with less than half of the work lasting a maximum of 4 hours, and most often it was 2 hours.

A greater level of involvement in individual volunteering is also visible in the statistics on social work time. Volunteers operating outside formalized structures spent on average 9.4 hours helping others, while the average time spent volunteering within organisations and institutions was 7.6 hours. However, it is worth noting that the medians and modes were the same regardless of the type of volunteer work (4 and 2 hours, respectively).

In the first quarter of 2022, all people aged 15–89 who devote time to voluntary and unpaid work outside their household worked a total of 80.0 million hours, which would correspond to almost 613.6 thousand full-time equivalent positions. If the total working time of volunteers converted into full-time positions is added to the number of people working professionally within the Polish national economy and then determining its share, it would amount to 4.2%.

Analyzing the structure of time devoted to volunteering, it can be noted that, as well as in the case of the number of volunteers and the average time that individual people devoted to this type of work, the vast majority of the time of this work was individual volunteering (87.1%) and it corresponded to 529.2 thousand full-time equivalent positions.

A smaller part of volunteer work was volunteering in various types of organizations or institutions and it corresponded to 84.4 thousand hours of work full-time employees. Most of the work performed by volunteers within formalized structures took place in associations, similar membership organizations, foundations and less formalized groups. The second largest area of volunteer work in terms of the number of hours worked was work performed within the public sector. Volunteering within churches, communities or religious organizations also played an important role in activities within formalized structures.

The value of volunteer work

The average value of volunteer work in the first quarter of 2022 was PLN 22.9 per hour. Comparing this value with the similarly calculated employment costs per hour of work in all sections of the economy (PLN 33.2), it can be concluded that it was lower than the average rates for business entities operating in Poland. The value of individual volunteer work was lower and amounted to PLN 22.6, which was due to the majority of it being simple work with a relatively low value on the labor market.

The similarly estimated value of an hour of volunteering in organizations or institutions was higher and amounted to PLN 25.1. The difference resulted from a different structure of the volume of work performed by volunteers than by people engaging in individual assistance. The structure of work performed as part of formalized volunteer work was more similar to the structure of work performed in the national economy.

To illustrate the importance of volunteer work, its value in Polish zlotys was estimated and, in accordance with the adopted calculation method, in the first quarter of 2022 it amounted to PLN 6.0 billion. If the value of volunteer work were included in the gross domestic product, its share in GDP would amount to 0.9%. In turn, the share of the value of the examined unpaid work in the similarly expanded gross value added of the Polish economy would amount to 1.0%.

The structure of the aggregate value of unpaid work was similar to the structure of the total time of this work. The recipients of the largest share of the aggregate value and time spent on volunteer work were friends, neighbors and other acquaintances (70.8% and 72.0%, respectively). The second significant group were strangers (11.2% for the monetary value of volunteering and 10.6% for volunteer work time), the third was the non-profit sector (10.9% and 9.8%, respectively), and then public sector institutions (respectively 3.3% and 3.0%) and society, locality or natural environment (3.0% and 3.6%).

Rozdział 1

Chapter 1

Społeczno-demograficzne cechy wolontariuszy

Socio-demographic characteristics of volunteers

W I kwartale 2022 r. 28,4% osób w wieku 15–89 lat angażowało się w wolontariat, częściej świadczyli indywidualnie (26,5%) niż w ramach organizacji lub instytucji (5,0%). W porównaniu z wynikami badania zrealizowanego w I kwartale 2016 r. odnotowano spadek liczby osób pracujących społecznie zarówno indywidualnie, jak i w ramach organizacji (w 2016 r. odsetek osób zaangażowanych w wolontariat stanowił 35,0%, przy czym wolontariat indywidualny świadczyło 30,9% ludności, a w organizacjach – 8,5%).

Kobiety nieco częściej niż mężczyźni poświęcały swój wolny czas na wolontariat (29,9% kobiet w porównaniu do 26,8% mężczyzn), przy czym w porównaniu z 2016 r. wśród mężczyzn odnotowano wyraźny spadek udziału osób zaangażowanych w pracę społeczną o 9,3 p. proc. (wśród kobiet spadek o 4,1 p. proc.).

Osoby świadczące wolontariat w I kwartale 2022 r. przeznaczyły średnio 9,9 godziny na tego rodzaju pracę, przy czym najczęściej deklarowano 2 godziny. Kobiety przeznaczyły na pracę niezarobkową nieco więcej czasu (średnio 10,8 godziny), zaś mężczyźni 8,7 godziny. Przeciętny czas pracy wolontariackiej w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie wydłużył się o ponad 2 godziny w porównaniu z edycją badania w 2016 r. Respondenci przeznaczyli średnio więcej czasu na wolontariat indywidualny (w 2022 r. 9,4 godziny, o 2,9 godziny więcej niż w 2016 r.), natomiast w średniej wartości czasu przeznaczanego na wolontariat w organizacjach odnotowano niewielki spadek (w 2022 r. 7,6 godziny, o 0,5 godziny mniej niż w 2016 r.).

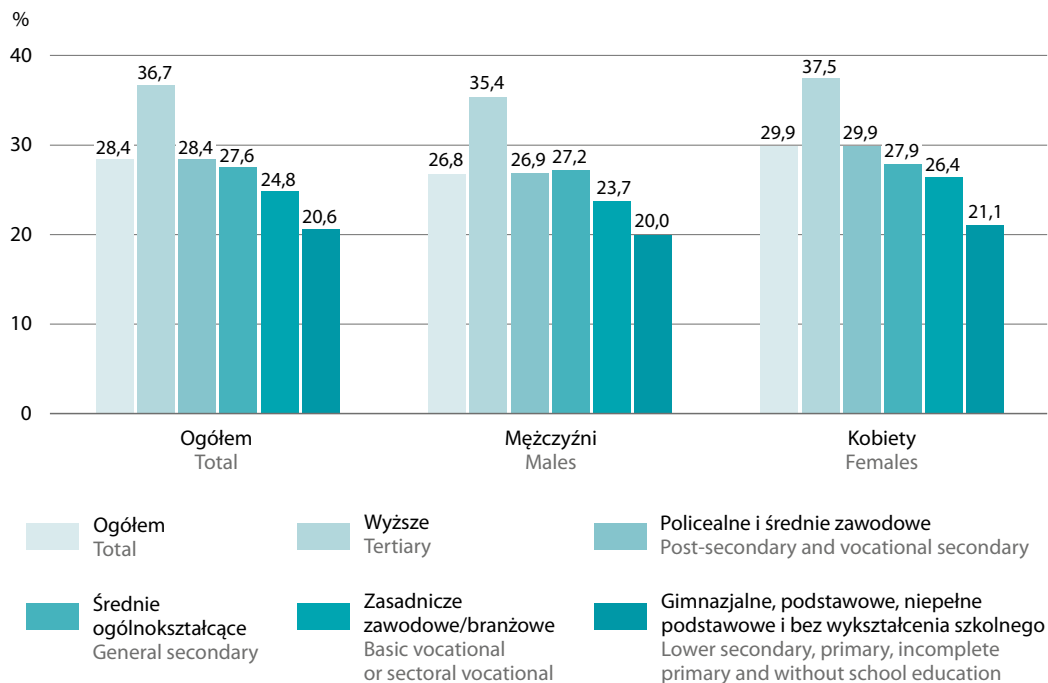
1.1. Wykształcenie

1.1. Education

Zaangażowanie w wolontariat było zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne wolontariuszy. Wyniki badania realizowanego w I kw. 2022 r., podobnie jak w badaniu z 2016 r. wskazują, że osoby z wyższym wykształceniem, niezależnie od płci, najchętniej angażowały się w wolontariat (36,7% wolontariuszy wśród osób w tej grupie wykształcenia). Im niższe wykształcenie, tym stopień zaangażowania maleje. Najniższy odsetek odnotowano wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (20,6%).

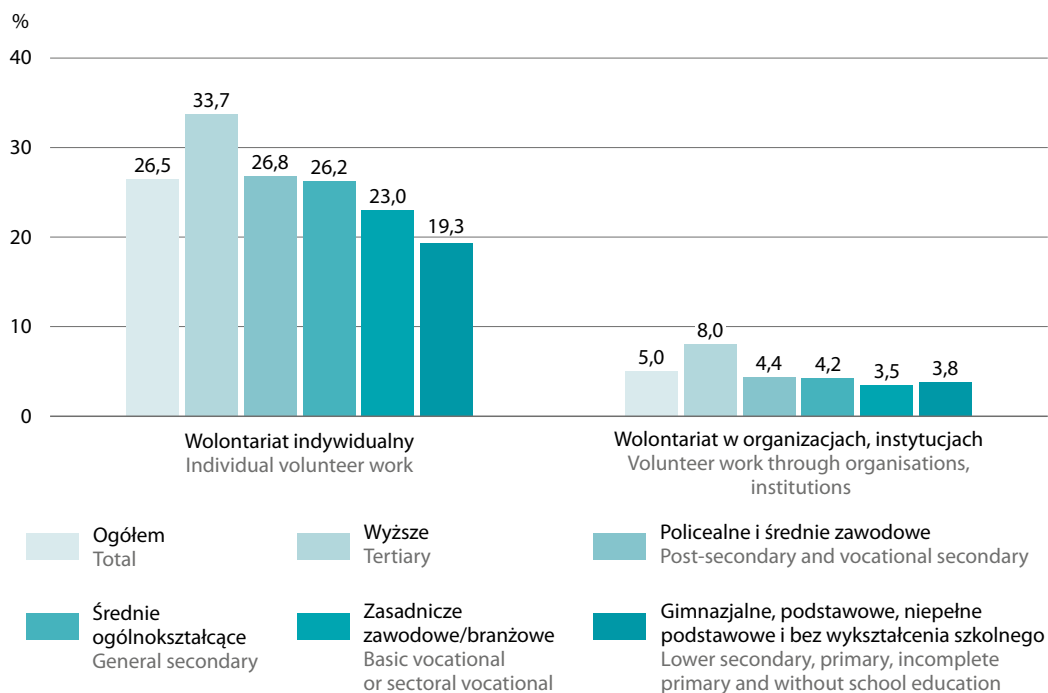
Wykres 1.1. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według płci i poziomu wykształcenia

Chart 1.1. Percentage of volunteers in Q1 2022 by sex and level of education

Osoby z wyższym wykształceniem angażowały się częściej zarówno w wolontariat indywidualny, jak i w ramach struktur zorganizowanych (odpowiednio 33,7% i 8,0%). Odsetek wolontariuszy świadczących nieodpłatną pracę w ramach struktur sformalizowanych był nieco niższy wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym (3,5%) niż podstawowym lub niższym (3,8%).

Wykres 1.2. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według rodzaju wolontariatu i poziomu wykształcenia
 Chart 1.2. Percentage of volunteers in Q1 2022 by type of volunteer work and level of education

Poziom wykształcenia wolontariuszy w niewielkim stopniu wpływał na czas poświęcony na pracę społeczną. Najwięcej czasu na wolontariat w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie przeznaczały osoby z wykształceniem policealnym lub średnim zawodowym (10,9 godziny). Na wolontariat w organizacjach nieco mniej czasu niż wynosi średnia dla ogółu przeznaczały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym branżowym i niższym (6,9 godziny wobec 7,6 godziny).

Tablica 1.1. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (1 kw. 2022 r.) według poziomu wykształcenia

Table 1.1. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by level of education

Wyszczególnienie Specification	a – średnia b – mediana c – dominanta average median mode	Wolontariat ogółem Volunteer work in total	Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions
		w godzinach in hours		
Ogółem Total	a	9,9	9,4	7,6
	b	4	4	4
	c	2	2	2
Wyższe Tertiary	a	9,7	8,8	8,3
	b	5	4	4
	c	2	2	2
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	a	10,9	10,5	7,3
	b	4	4	4
	c	2	2	2
Średnie ogólnokształcące General secondary	a	9,4	8,9	8,0
	b	4	4	3
	c	2	2	2
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational or sectoral vocational	a	9,4	9,2	6,9
	b	4	4	3
	c	2	2	2
Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego Lower secondary, primary, incomplete primary and without school education	a	9,4	9,3	6,7
	b	4	4	4
	c	2	2	2

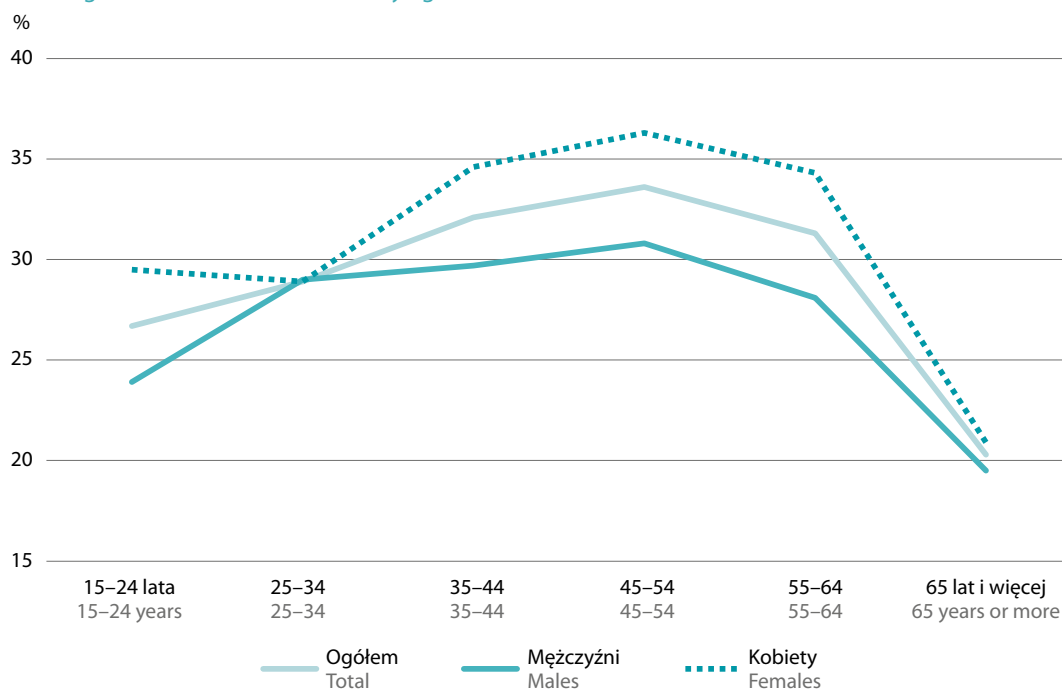
1.2. Wiek

1.2. Age

Wiek wolontariuszy miał znaczący wpływ na stopień zaangażowania w wolontariat. Najczęściej w pracę społeczną angażowały się osoby między 35 a 64 roku życia, przy czym najwyższy odsetek pracujących społecznie odnotowano wśród osób w wieku 45–54 lat (33,6%). Natomiast najrzadziej wolontariuszami były osoby najstarsze – w wieku powyżej 65 lat (19,5%), a następnie najmłodsze – w wieku 15–24 lat (26,7%).

Wykres 1.3. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wieku

Chart 1.3. Percentage of volunteers in Q1 2022 by age

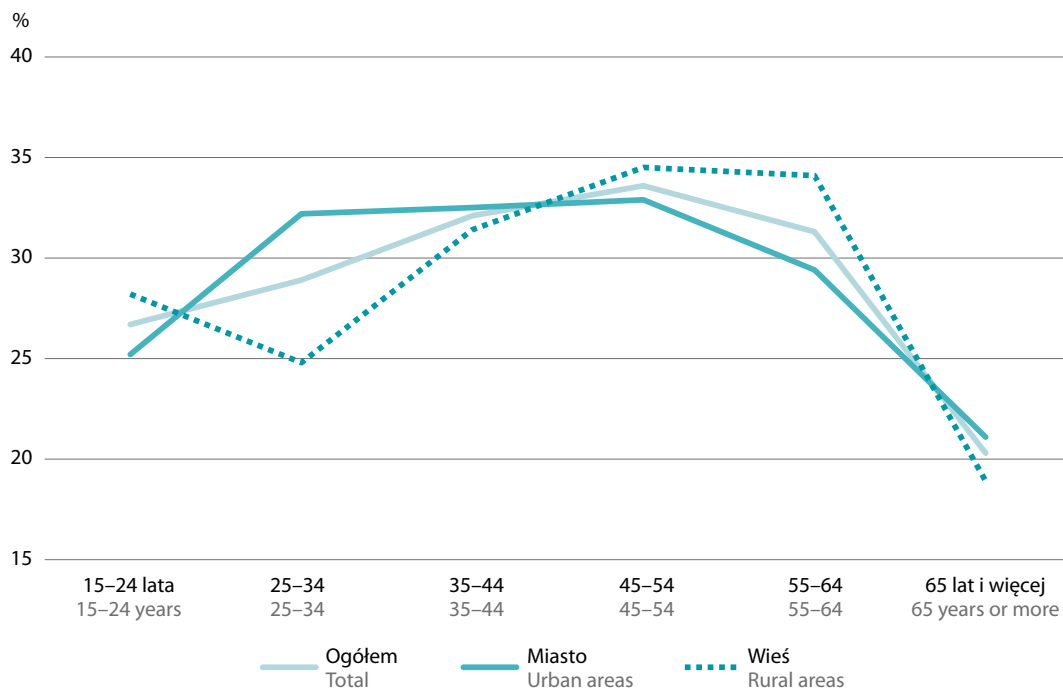

Przy uwzględnieniu płci wolontariuszy, częściej angażowały się kobiety, przy czym różnica między kobietami i mężczyznami najbardziej widoczna była w grupie wiekowej 55–64 lata (6,2 p. proc.). Większe zaangażowanie mężczyzn niż kobiet wystąpiło jedynie w przedziale wiekowym 25–34 lat (o 0,1 p. proc.).

Zarówno w ramach wolontariatu w organizacjach, jaki i indywidualnego, widoczne było najwyższe zaangażowanie osób w grupie wiekowej 45–54 lata (odpowiednio 6,7% oraz 31,2%). W wolontariacie organizacyjnym wyróżniało się jeszcze zaangażowanie osób w wieku 35–44 lat (6,1%), natomiast wolontariat indywidualny szczególnie popularny był wśród osób w wieku 45–54 lata (31,2%). W porównaniu do edycji badania w 2016 r., największy spadek liczby wolontariuszy odnotowano wśród osób w wieku 15–24 lata (o 18,2 p. proc.).

Przy uwzględnieniu miejsca zamieszkania zauważalne różnice w zakresie zaangażowania w wolontariat odnotowano wśród osób w wieku 25–34 lata, w tej grupie znacznie bardziej zaangażowani byli mieszkańcy miast (32,2% wobec 24,8% mieszkańców wsi), osoby zamieszkujące tereny wiejskie bardziej aktywne były w grupach wiekowych 55–64 lata (34,1% wobec 25,5% mieszkańców miast) oraz w wieku 45–54 lata (odpowiednio 34,5% wobec 32,9%).

Wykres 1.4. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wieku i miejsca zamieszkania
 Chart 1.4. Percentage of volunteers in Q1 2022 by age and place of residence

Przy uwzględnieniu kryterium wieku można zauważyć, że czas przeznaczony na wolontariat był tym dłuższy im starsi byli wolontariusze. Najwięcej czasu na wolontariat w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie przeznaczały osoby w wieku 65–89 lat (średnio 13,1 godziny).

Tablica 1.2. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (1 kw. 2022 r.) według wieku

Table 1.2. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by age

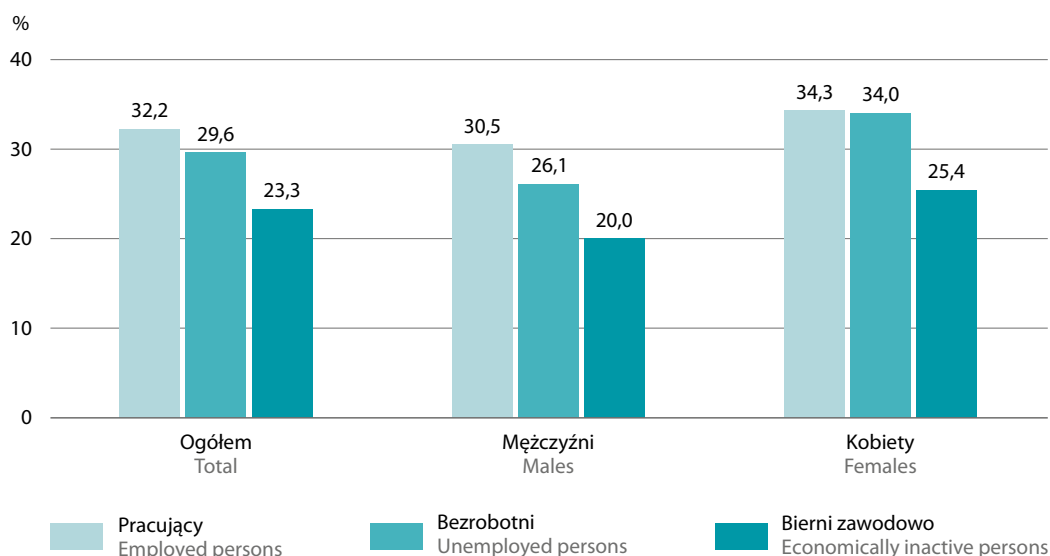
Wyszczególnienie Specification		Wolontariat ogółem Volunteer work in total	Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions
a – średnia b – mediana c – dominanta	average median mode			
Ogółem Total	a	9,9	9,4	7,6
	b	4	4	4
	c	2	2	2
15 – 24 lata 15 – 24 years	a	6,6	5,9	7,8
	b	4	4	5
	c	2	2	4
25 – 34	a	8,2	7,8	7,5
	b	4	4	4
	c	2	1	2
35 – 44	a	8,3	7,8	7,0
	b	4	4	4
	c	2	2	2
45 – 54	a	9,8	8,9	8,1
	b	5	4	4
	c	2	2	2
55 – 64	a	12,4	12,3	7,0
	b	4	4	3
	c	2	2	2
65 – 89 lat 65 – 89 years	a	13,1	12,8	8,3
	b	5	5	3
	c	2	2	2

1.3. Status na rynku pracy

1.3. Status on the labour market

Na podstawie wyników badania można stwierdzić, że osoby pracujące zarobkowo angażowały się w wolontariat częściej niż osoby bezrobotne, a w najmniejszym stopniu aktywne wolontaryjnie były osoby biernie zawodowo (odsetek wynosił odpowiednio 32,2%, 29,6% oraz 23,3%). Kobiety pracujące i bezrobotne w podobnym stopniu świadczyły wolontariat (34,3% i 34,0%), mniejsze zaangażowanie odnotowano wśród kobiet biernych zawodowo (25,4%). Z kolei w przypadku mężczyzn bardziej angażowali się pracujący niż bezrobotni i bierni zawodowo (odpowiednio 30,5%, 26,1% i 20,0%).

Wykres 1.5. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według aktywności ekonomicznej
 Chart 1.5. Percentage of volunteers in Q1 2022 by economic activity

Średni czas poświęcony na pracę wolontariacką był najwyższy wśród osób biernych zawodowo (12,0 godziny), natomiast przeciętnie najkrócej pracowały społecznie osoby bezrobotne (7,5 godziny), przy czym wśród kobiet biernych zawodowo średni czas był dłuższy niż wśród mężczyzn (13,0 wobec 9,9 godziny).

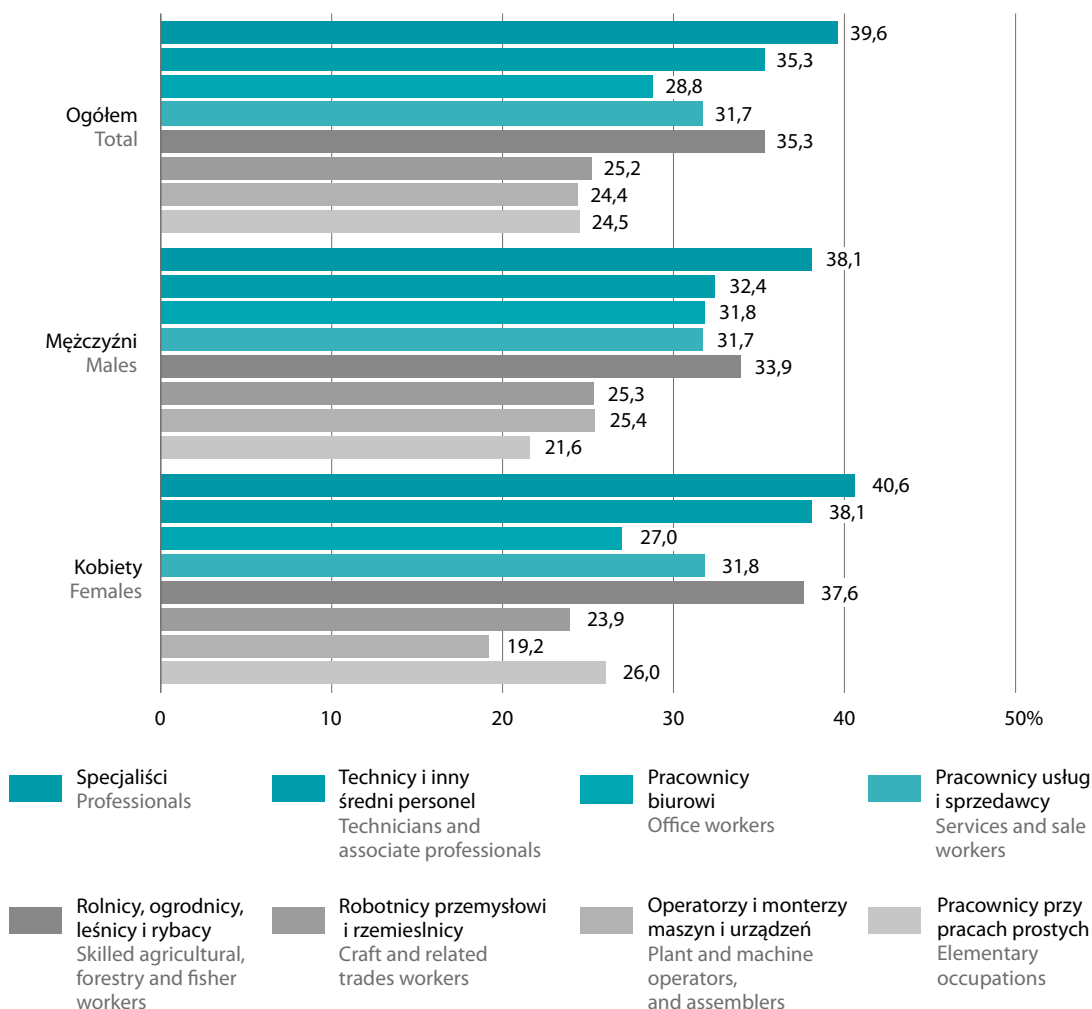
Tablica 1.3. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (1 kw. 2022 r.) według aktywności ekonomicznej

Table 1.3. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by economic activity

Wyszczególnienie a – średnia b – mediana c – dominanta	Specification average median mode	Wolontariat ogółem Volunteer work in total	Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions	w godzinach in hours	
Pracujący Employed persons	a	8,8	8,2	7,5		
	b	4	4	4		
	c	2	2	2		
Bezrobotni Unemployed persons	a	7,5	7,2	9,6		
	b	5	5	5		
	c	5	5	2		
Bierni zawodowo Economically inactive persons	a	12,0	11,7	7,9		
	b	5	4	4		
	c	2	2	2		

Odsetek osób, które poświęcały swój wolny czas na pracę społeczną był wyższy wśród zatrudnionych w wymiarze niepełnego etatu niż wśród zatrudnionych na pełen etat (odpowiednio 34,9% i 32,0%). Przy uwzględnieniu przekroju według płci respondentów zauważyć można, że zależność ta była widoczna tylko wśród kobiet (38,8% wobec 33,8%). Mężczyźni natomiast częściej pomagali nieodpłatnie pracując na pełnym etacie (30,5% wobec 28,6% wśród osób pracujących na niepełnym etacie). Najbardziej zaangażowane w wolontariat były osoby wykonujące zarobkowo zawody z grupy Specjaliści (39,6% osób z tej grupy potwierdziło świadczenie prac niezarobkowych) i z grupy Technicy i innych średni personel oraz Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (po 35,3%). Najmniejszą aktywność prezentowali pracujący w grupie zawodów Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (24,4%), a także Pracownicy przy pracach prostych (24,5%).

Wykres 1.6. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów
Chart 1.6. Percentage of volunteers in Q1 2022 by selected paid occupations

W grupie zawodów Pracownicy biurowi istotne czynniki różnicujące zaangażowanie w wolontariat stanowiły płeć oraz rodzaj wolontariatu. Mężczyźni wykonujący zawody z tej grupy zauważalnie częściej niż kobiety świadczyli pracę społeczną indywidualnie (różnica o 8,3 p. proc.), podczas gdy kobiety z tej grupy angażowały się częściej w wolontariat sformalizowany (różnica o 4,1 p. proc.).

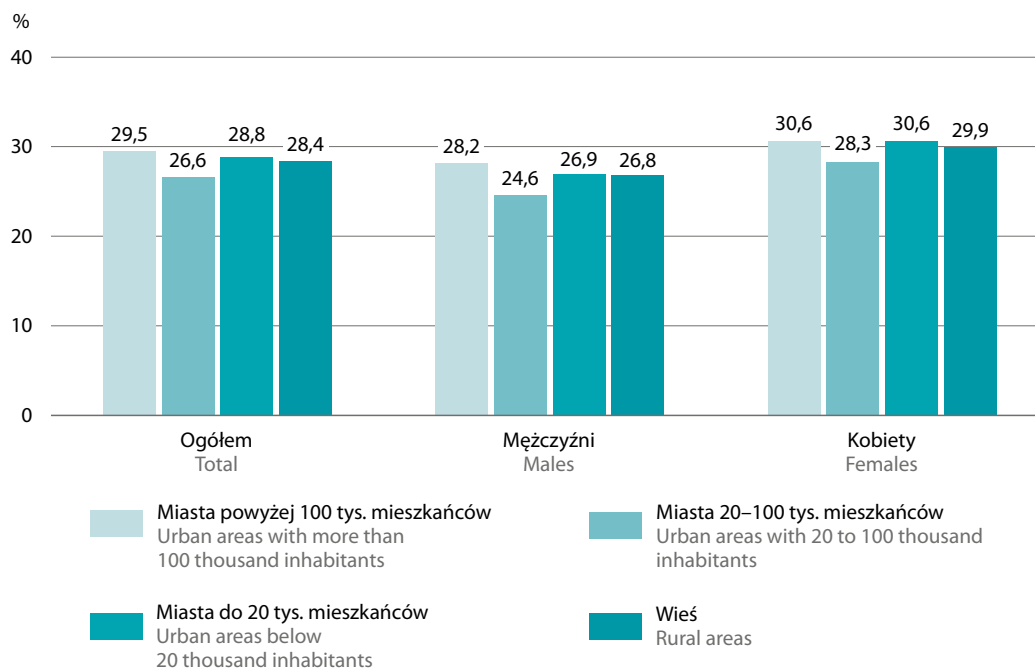
1.4. Miejsce zamieszkania

1.4. Place of residence

Miejsce zamieszkania nie różnicowało znacząco stopnia zaangażowania w wolontariat. Najwyższy odsetek wolontariuszy odnotowano w dużych miastach (powyżej 100 tysięcy mieszkańców – 29,5%), a następnie w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców – 28,8%) oraz na wsi (28,4%), niższy był natomiast w średniej wielkości miastach (od 20 do 100 tys. mieszkańców – 26,6%). W porównaniu z 2016 r. największy spadek aktywności odnotowano w miastach o liczbie mieszkańców od 20 do 100 tys. mieszkańców (o 8,3 p. proc.).

Wykres 1.7. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według klasy miejscowości zamieszkania

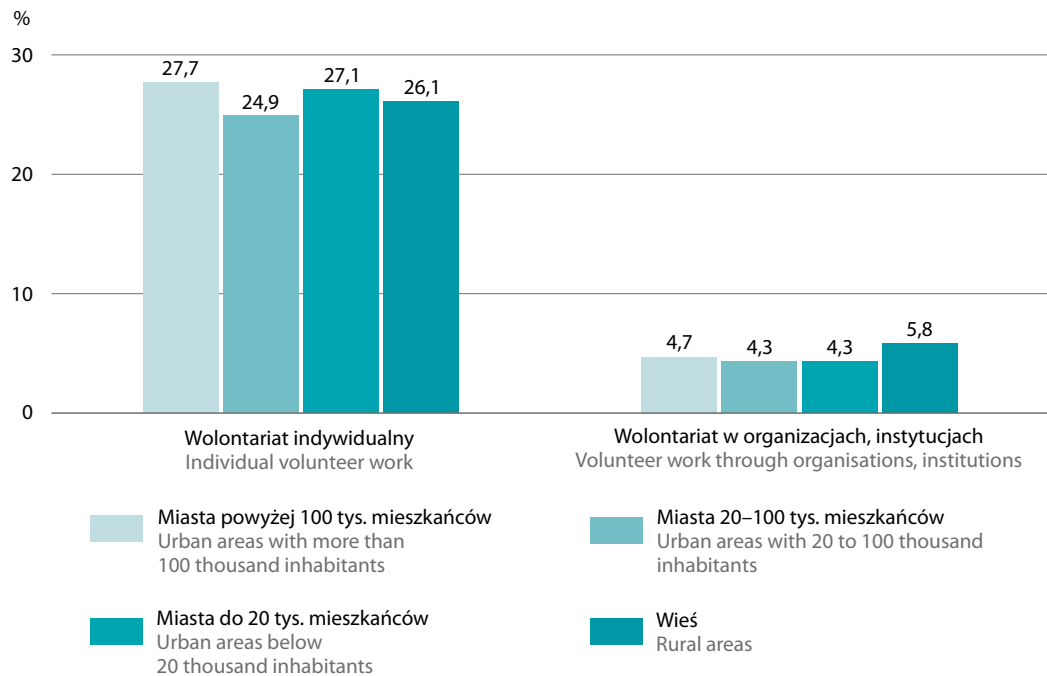
Chart 1.7. Percentage of volunteers in Q1 2022 by place of residence

W wolontariat w organizacjach częściej angażowali się mieszkańcy terenów wiejskich (5,8% wobec 4,5% w miastach), szczególnie widoczne było to wśród kobiet mieszkających na wsi (7,4% wobec 4,1% wśród mężczyzn). Jednocześnie najczęściej były to kobiety w wieku 45–54 lata – odsetek wolontariuszek w tej grupie wiekowej był ponad dwukrotnie wyższy niż wynosi wskaźnik ogółem wolontariuszy świadczących pracę w ramach organizacji, instytucji (10,4% wobec 5,0%).

Wykres 1.8. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według rodzaju wolontariatu i klasy miejscowości zamieszkania

Chart 1.8. Percentage of volunteers in Q1 2022 by type of volunteer work and place of residence

Średni czas przeznaczony na wolontariat w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie był nieznacznie wyższy wśród mieszkańców miast – 10,3 godziny, szczególnie średnich i dużych miast (odpowiednio – 10,8 godziny i 10,7 godziny), a mieszkańcy wsi na tego rodzaju pracę przeznaczili średnio 9,2 godziny.

Tablica 1.4. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (1 kw. 2022 r.) według klasy miejscowości zamieszkania

Table 1.4. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by place of residence

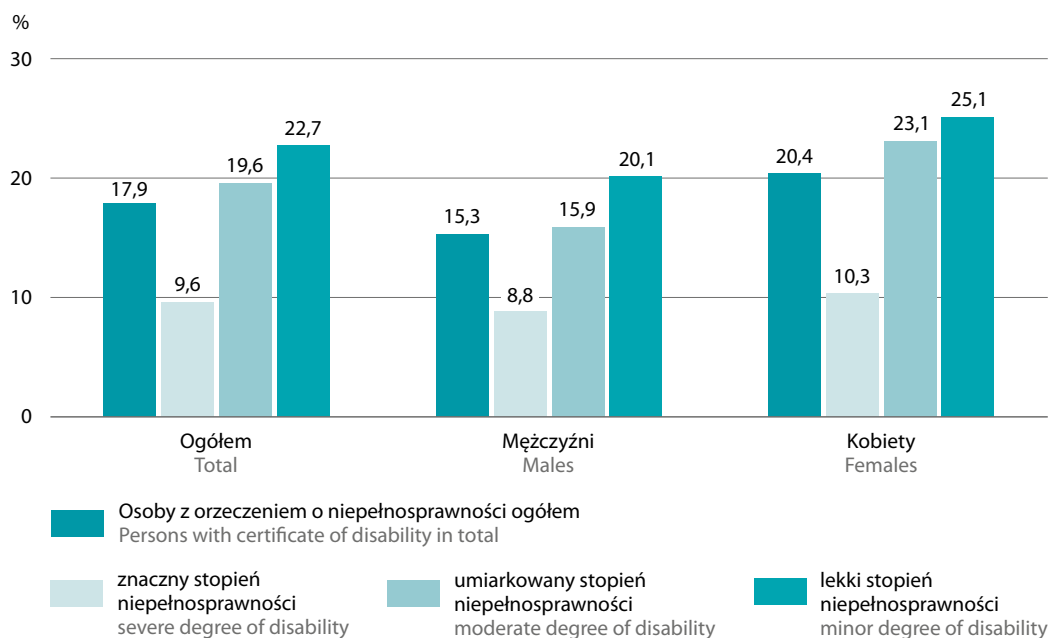
Wyszczególnienie Specification	a – średnia b – mediana c – dominanta average median mode	Wolontariat ogółem Volunteer work in total	Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions
		w godzinach in hours		
Miasta Urban areas	a	10,3	9,8	8,2
	b	4	4	4
	c	2	2	2
powyżej 100 tys. mieszkańców over 100 thousand inhabitants	a	10,7	10,2	8,5
	b	5	4	4
	c	2	2	2
20–100 tys. mieszkańców 20–100 thousand inhabitants	a	10,8	10,4	7,9
	b	4	4	5
	c	2	2	2
do 20 tys. mieszkańców below 20 thousand inhabitants	a	8,5	7,9	7,8
	b	4	4	5
	c	2	2	2
Wieś Rural areas	a	9,2	8,8	7,0
	b	4	4	4
	c	2	2	2

1.5. Niepełnosprawność

1.5. Disability

Wśród osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w wolontariat zaangażowało się 17,9% osób. Najbardziej aktywni byli wolontariusze posiadający orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności (22,7%), natomiast poważniejsza niepełnosprawność wiązała się z mniejszą aktywnością w zakresie pracy społecznej. Kobiety z niepełnosprawnością częściej angażowały się w wolontariat zarówno indywidualny, jak i w ramach organizacji, instytucji. W porównaniu do 2016 r. największy spadek liczby wolontariuszy odnotowano wśród osób posiadających orzeczenie o znacznym oraz umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (odpowiednio 9,9 p. proc oraz 8,9 p. proc.).

Wykres 1.9. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r. według stopnia niepełnosprawności
 Chart 1.9. Percentage of volunteers in Q1 2022 by degree of disability

1.6. Regiony

1.6. Regions

Przy uwzględnieniu podziału terytorialnego według regionów, najwyższy odsetek osób zaangażowanych w wolontariat w badanym okresie odnotowano w regionach Podkarpackim i Podlaskim (odpowiednio 35,9% i 35,0%) oraz w regionie Warszawskim stołecznym (33,9%). W przypadku wolontariatu świadczonego w ramach organizacji, instytucji najwyższy odsetek odnotowano w regionach Podkarpackim, Małopolskim i Lubelskim (odpowiednio 6,9%, 6,5% i 6,5%).

Najwięcej czasu na wolontariat w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie przeznaczali mieszkańcy regionu Dolnośląskiego (średnio 13,4 godziny). Natomiast w pracę społeczną w ramach organizacji lub instytucji najwięcej czasu poświęcali mieszkańcy Zachodniopomorskiego (średnio 12,8 godziny), przy czym najwięcej czasu przeznaczali na prace w ramach stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (średnio 23,7 godziny w badanym okresie).

1.7. Niwelowanie skutków epidemii COVID-19

1.7. Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic

Co dziesiąty wolontariusz (9,6%) deklaruje, że jego zaangażowanie w nieodpłatną pomoc innym w 4 tygodniach poprzedzających badanie wiązało się z niwelowaniem skutków epidemii COVID-19, przy czym 2,6% takich osób działało wyłącznie by pomagać innym w związku z ich chorobą bądź ograniczeniami związanymi z COVID-19, a pozostałe osoby wskazywały na część z wykonywanych w ramach wolontariatu prac. Częściej niż przeciętnie wolontariusze poświęcali swój wolny czas na łagodzenie skutków pandemii poprzez indywidualną pomoc znajomym, przyjaciołom, sąsiadom (11,4%) oraz w sposób sformalizowany w ramach kościołów, wspólnot i organizacji religijnych (8,4%). Najniższy udział tego rodzaju zaangażowania deklarowano w ramach wolontariatu w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych oraz fundacjach (5,8%).

W okresie od 13 grudnia 2021 r. do 3 kwietnia 2022 r. w zależności od tygodnia gromadzenia danych poziom zaangażowania w wolontariat nakierowany na łagodzenie skutków epidemii COVID-19 na przestrzeni 4 tygodni poprzedzających wywiad wahał się w przedziale od 3,1% do 15,5%. Najwyższy był w okresie od 3 stycznia do 13 lutego 2022 r. (około 15,5%), co mogło wiązać się z kolejną falą zachorowań na COVID-19.

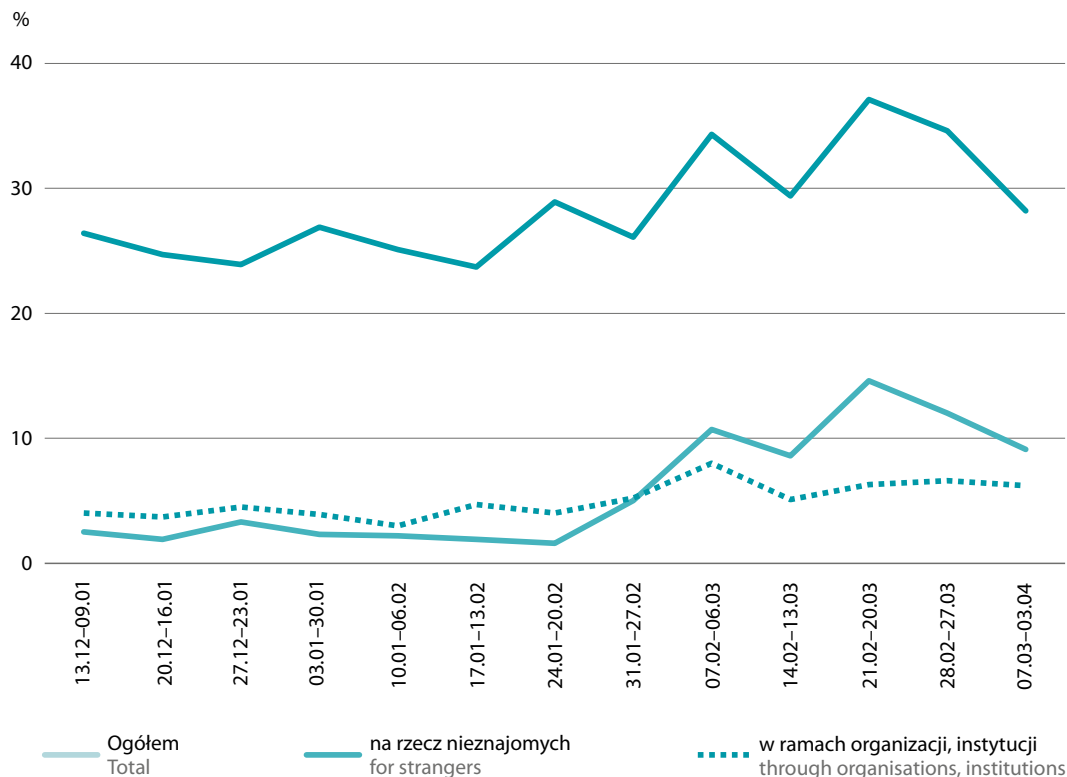
Wykres 1.10. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r., którzy zaangażowali się w łagodzenie skutków epidemii COVID-19

Chart 1.10. Percentage of volunteers in Q1 2022 who were involved in mitigating the effects of the COVID-19 epidemic

1.8. Zmiany zaangażowania w wolontariat według okresu referencyjnego badania**1.8. Changes in involvement in volunteer work by the survey reference period**

W okresie objętym badaniem (od 13 grudnia 2021 r. do 3 kwietnia 2022 r.) w zależności od tygodnia gromadzenia danych poziom zaangażowania w wolontariat osób w wieku 15–89 lat na przestrzeni 4 tygodni poprzedzających wywiad wahał się w przedziale od 23,7% do 37,1%. Najwyższy był w okresie od 21 lutego do 20 marca 2022 r. (37,1%), co wiązało się ze zwiększeniem pomocy nieznajomym i zaangażowania w ramach organizacji i instytucji w związku z sytuacją wywołaną działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy.

Wykres 1.11. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2022 r. według okresu referencyjnego badania
 Chart 1.11. Percentage of volunteers in Q1 2022 by the survey reference period

Pierwszym okresem, gdy odnotowano wyraźne zwiększenie zaangażowania w wolontariat na rzecz nieznajomych oraz w ramach organizacji, instytucji był czas od 7 lutego do 6 marca 2022 r. Aktywność osób udzielających pomocy nieznajomym podniosła się do 10,7% (we wcześniejszych okresach kształtowała się pomiędzy 1,6% a 5,0%), z kolei wolontariat w organizacjach i instytucjach wzrósł do 8,0% (we wcześniejszych okresach kształtował się od 3,0% do 5,2%). Udział osób pomagających nieznajomym osiągnął najwyższą wartość w okresach od 21 lutego do 20 marca 2022 r. i 28 lutego do 27 marca 2022 r. (odpowiednio 14,6% i 12,0%), natomiast wsparcie w ramach organizacji, instytucji w tym czasie nieco się obniżyło, choć utrzymało poziom wyższy niż przed rozpoczęciem działań wojennych w Ukrainie (odpowiednio 6,3% i 6,6%).

Rozdział 2

Chapter 2

Charakterystyka pracy wolontariackiej

Characteristics of volunteer work

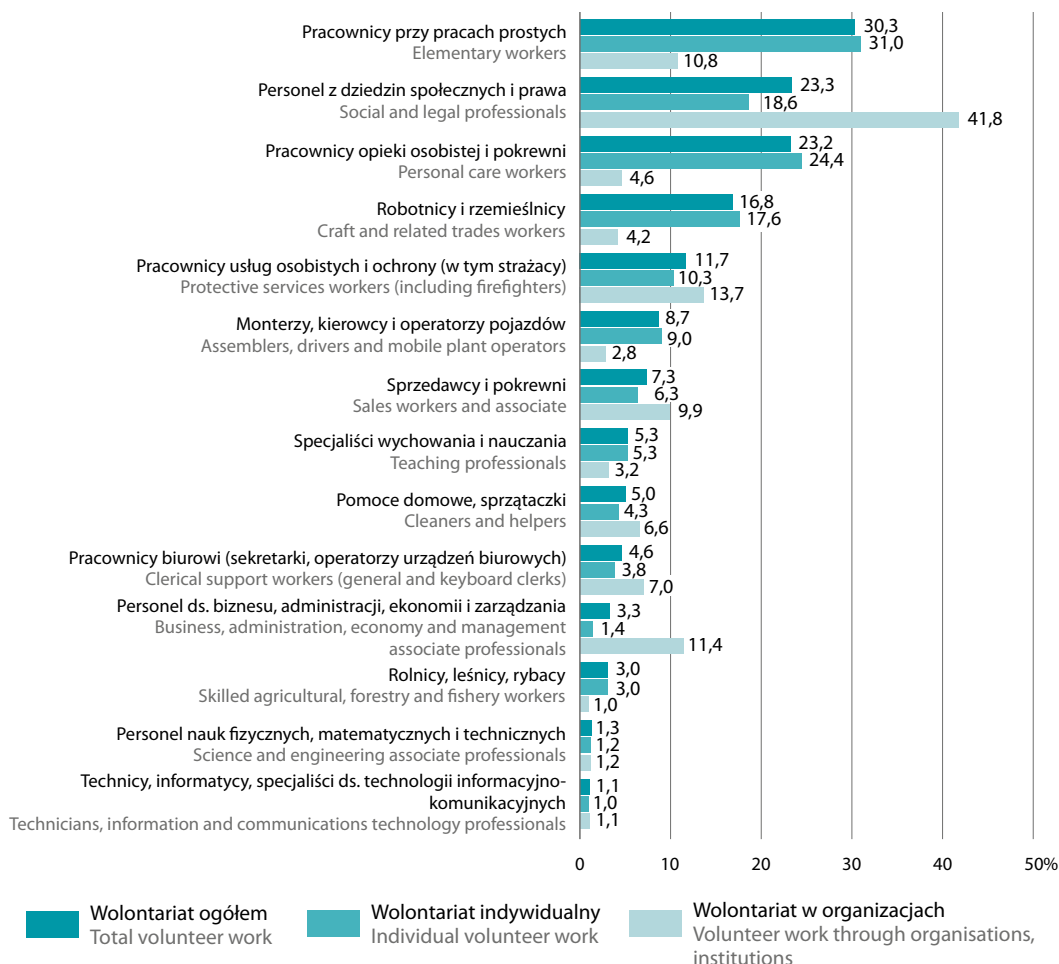
2.1. Rodzaje prac wykonywanych w ramach wolontariatu

2.1. Types of volunteer work

Analizując rodzaje prac, które wykonywane były w ramach wolontariatu można stwierdzić, że prawie co 3 wolontariusz (30,3%) deklaruje, że w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu poświęcał swój wolny czas na wykonywanie nieodpłatnie zajęć takich jak: opłacanie rachunków, wykupywanie leków, robienie zakupów, zamiatanie, sprzątanie klatki schodowej, zbieranie, sortowanie i wyrzucanie śmieci oraz odśnieżanie – prace te zaklasyfikowano do kategorii pracownicy przy pracach prostych.

Wykres 2.1. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu^a

Chart 2.1. Percentage of volunteers in Q1 2022 by selected occupational groups corresponding to the volunteer work^a

a Dane nie sumują się do 100% ze względu na to, że respondenci mogli wykazywać więcej niż jeden rodzaj pracy wykonywanej w ramach wolontariatu.

a The data don't add up to 100% due to the fact that respondents could indicate more than one type of work performed as a volunteer.

Ponad 1/5 osób (23,3%) wykonywała w ramach wolontariatu prace odpowiadające zadaniom personelu z dziedzin społecznych i prawa. Zajęcia te związane były między innymi z organizowaniem wystaw, organizowaniem i prowadzeniem imprez sportowych, promocją i wspieraniem wolontariatu, organizowaniem i prowadzeniem zajęć taneczno-muzycznych.

Podobną część (23,2%) stanowiły osoby pomagające poprzez opiekę nad dziećmi, osobami starszymi, chorymi, opiekę pielęgniarską, udzielanie pierwszej pomocy. Prace tego rodzaju włączone zostały do grupy zawodów pracownicy opieki osobistej i pokrewni. Najrzadziej wskazywano prace zaklasyfikowane do kategorii rolnicy, leśnicy, rybacy (3,0%).

Średni czas poświęcany na pracę społeczną przez poszczególne osoby różnił się ze względu na rodzaj wykonywanych czynności. Najbardziej czasochłonne były prace z zakresu opieki osobistej. Przeciętny czas wykonywania tego rodzaju prac w badanym okresie wyniósł 19,1 godziny, połowa osób przepracowała nie więcej niż 10 godzin, dominanta również wyniosła 10 godzin. Podobny przeciętny wymiar czasu zajmowały między innymi takie prace jak: pranie, prasowanie, mycie okien, sprząatanie, które zaklasyfikowano do grupy zawodów pomoce domowe i sprzątaczkki (17,8 godziny).

Tablica 2.1. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu

Table 2.1. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by selected occupational groups corresponding to the volunteer work

Wyszczególnienie Specification	Średnia Average	Mediana Median	Dominanta Mode
OGÓŁEM WOLONTARIAT TOTAL VOLUNTEER WORK	9,9	4	2
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni Personal care workers	19,1	10	10
Pomoce domowe, sprzątaczkki Cleaners and helpers	17,8	9	2
Pracownicy usług osobistych i ochrony (w tym strażacy) Protective services workers (including firefighters)	16,5	7	2
Technicy, informatycy, specjaliści ds. technologii informacyjno-komunikacyjnych Technicians, information and communications technology professionals	15,5	6	1
Pracownicy biurowi (sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych) Clerical support workers (general and keyboard clerks)	15,2	6	2
Personel ds. biznesu, administracji, ekonomii i zarządzania Business, administration, economy and management associate professionals	14,7	7	2
Specjaliści wychowania i nauczania Teaching professionals	12,2	6	2
Personel z dziedzin społecznych i prawa Social and legal professionals	11,9	5	2
Monterzy, kierowcy i operatorzy pojazdów Assemblers, drivers and mobile plant operators	11,4	6	3
Personel nauk fizycznych, matematycznych i technicznych Science and engineering associate professionals	11,2	5	4
Rolnicy, leśnicy, rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	10,7	6	2
Sprzedawcy i pokrewni Sales workers and associate	10,4	6	1
Pracownicy przy pracach prostych Elementary workers	9,5	4	2
Robotnicy i rzemieślnicy Craft and related trades workers	8,5	4	2

W zakresie wolontariatu indywidualnego najwięcej czasu średnio poświęcano na prace odpowiadające grupie zawodów pracownicy opieki osobistej i pokrewni (18,4 godzin), a najmniej z grupy techników, informatyków (5,6 godzin). Wolontariusze w organizacjach najwięcej czasu przeznaczali na prace w zakresie informatyki (średnio 21,3 godziny), a najmniej na zajęcia zaklasyfikowane do grupy pracowników przy pracach prostych (5,5 godzin).

Tablica 2.2. Średnie, mediany, dominanty czasu wolontariatu świadczonego w 4 tygodniach poprzedzających badanie (I kw. 2022 r.) według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu i według rodzaju wolontariatu

Table 2.2. Averages, medians, modes of time of volunteer work in the 4 weeks preceding the survey (Q1 2022) by selected occupational groups corresponding to the volunteer work and by type of volunteer work

Wyszczególnienie Specification	Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions
	Średnia Average	
OGÓŁEM WOLONTARIAT TOTAL VOLUNTEER WORK	9,4	7,6
Pracownicy opieki osobistej i pokrewni Personal care workers	18,4	11,8
Pomoce domowe, sprzątaczk Cleaners and helpers	18,3	6,5
Pracownicy usług osobistych i ochrony (w tym strażacy) Protective services workers (including firefighters)	17,1	7,4
Technicy, informatycy, specjaliści ds. technologii informacyjno-komunikacyjnych Technicians, information and communications technology professionals	5,6	21,3
Pracownicy biurowi (sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych) Clerical support workers (general and keyboard clerks)	13,0	8,7
Personel ds. biznesu, administracji, ekonomii i zarządzania Business, administration, economy and management associate professionals	5,9	11,6
Specjaliści wychowania i nauczania Teaching professionals	10,7	16,3
Personel z dziedzin społecznych i prawa Social and legal professionals	10,5	8,4
Monterzy, kierowcy i operatorzy pojazdów Assemblers, drivers and mobile plant operators	10,1	19,6
Personel nauk fizycznych, matematycznych i technicznych Science and engineering associate professionals	7,4	9,0
Rolnicy, leśnicy, rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	10,2	12,7
Sprzedawcy i pokrewni Sales workers and associate	9,1	8,1
Pracownicy przy pracach prostych Elementary workers	8,9	5,5
Robotnicy i rzemieślnicy Craft and related trades workers	8,1	7,4

Rodzaje praca a łagodzenie skutków pandemii COVID-19

Types of work and mitigating the effects of the COVID-19 pandemic

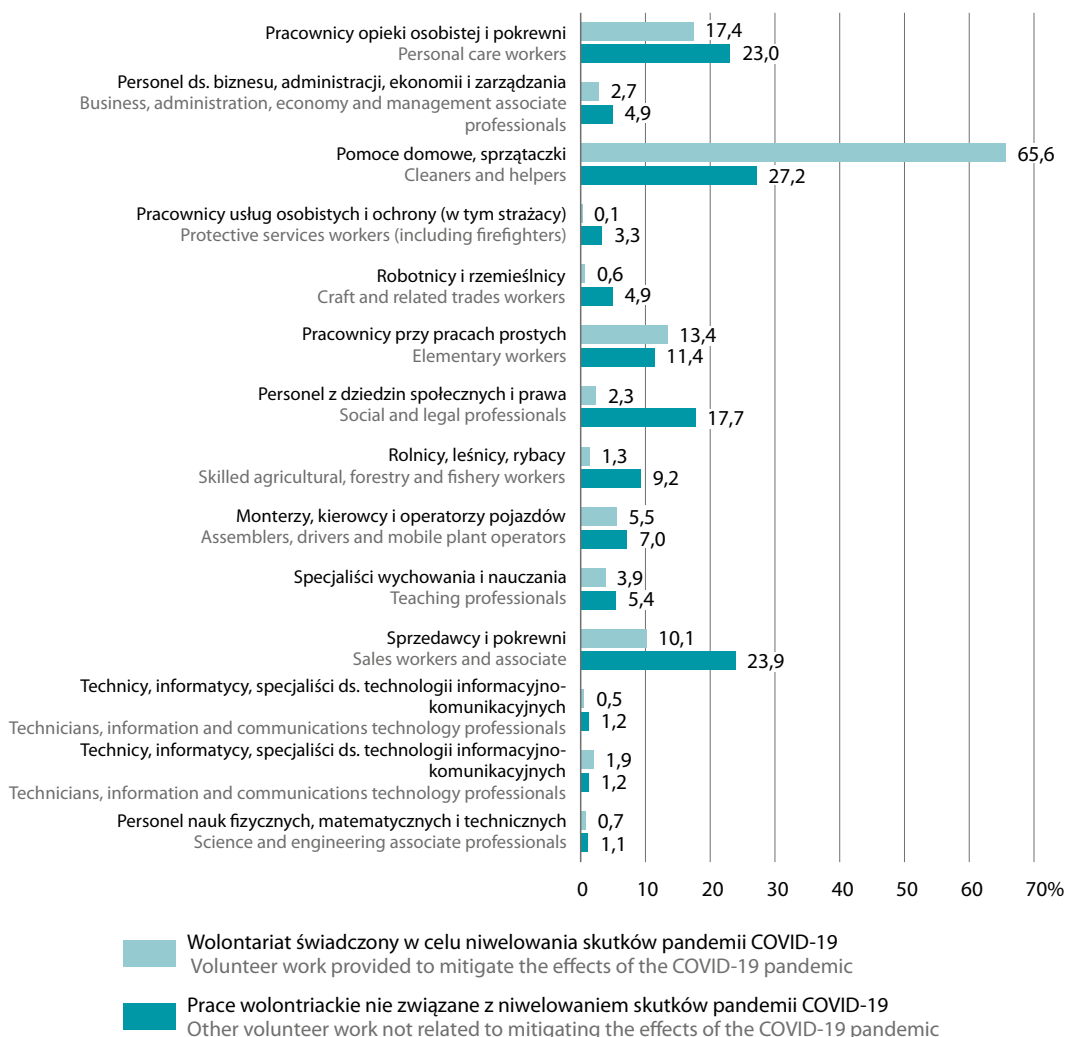
Prawie co dziesiąty wolontariusz (9,6%) deklarował, że część lub wszystkie prace społeczne, które wykonywał były związane z łagodzeniem skutków epidemii COVID-19, a 2,6% wolontariuszy podejmowało prace wyłącznie w związku z tą sytuacją.

Ponad połowę (65,6%) prac wykonywanych w ramach wolontariatu świadczonego w celu niwelowania skutków epidemii COVID-19 stanowiły zajęcia związane ze sprzątnięciem, praniem, prasowaniem przypisane do grupy pomoce domowe, sprzątaczkę, przy czym wśród pozostałych osób udział takich prac stanowił jedynie nieco ponad 1/4 (27,2%). Średni czas przypadający na tego rodzaju aktywności był także wysoki i wyniósł 17,4 godziny.

Kolejną znaczącą grupą (17,4%) były osoby, które sprawowały opiekę nad dziećmi, osobami starszymi, chorymi, świadczyły usługi z zakresu opieki pielęgniarstwa lub udzielały pierwszej pomocy. Prace tego rodzaju włączone zostały do grupy zawodów pracownicy opieki osobistej i pokrewni. W tej grupie prac odnotowano stosunkowo niski średni czas aktywności – 7,3 godziny.

Wykres 2.2. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu w związku z niwelowaniem skutków pandemii COVID-19

Chart 2.2. Percentage of volunteers in the Q1 2022 by occupational groups corresponding to the volunteer work due to mitigating the effects of the COVID-19 pandemic

Rodzaje prac a pomoc w związku z działaniami wojennymi w Ukrainie

Types of work and assistance in connection with hostilities in Ukraine

Poza trwającą epidemią COVID-19 w okresie referencyjnym badania na poziom zaangażowania w wolontariat miała szczególnie wpływ sytuacja związana z rozpoczęciem działań wojennych w Ukrainie, której towarzyszył napływ do Polski ludności potrzebującej pomocy.

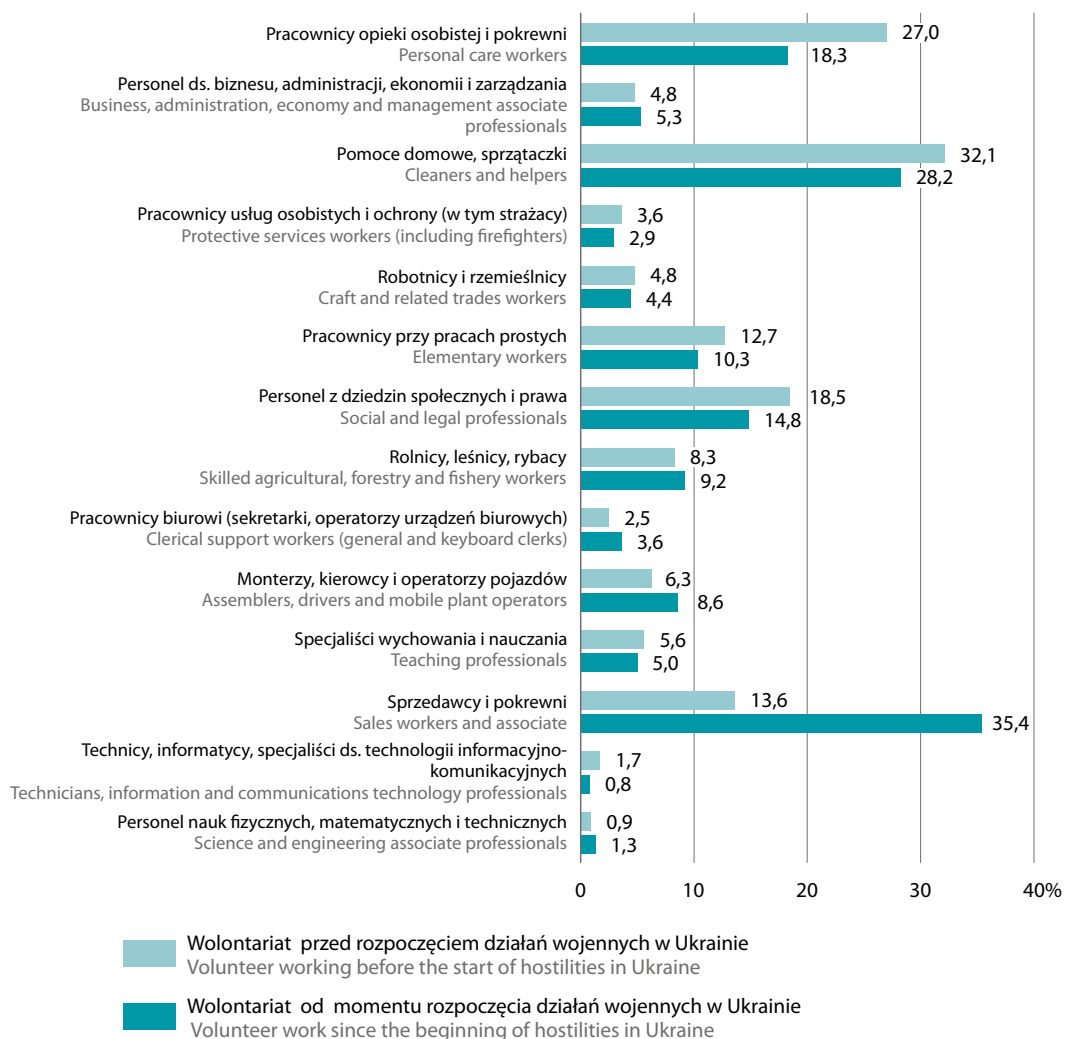
Analizując rodzaje prac wykonywanych w ramach wolontariatu w okresie przed i po rozpoczęciu działań wojennych w Ukrainie można zauważyć różnice w jej strukturze. W pierwszych tygodniach ankietyzacji – między 10 stycznia a 6 marca 2022 r. dominujące były prace domowe związane z utrzymaniem czystości, np. pranie, prasowanie, mycie okien, sprzątanie, które zaklasyfikowano do grupy pomoce domowe i sprzą-

taczki (32,1%). Kolejną znaczącą grupą (27,0%) były osoby, które sprawowały opiekę nad dziećmi, osobami starszymi, chorymi, świadczyły usługi z zakresu opieki pielęgniarskiej, udzielały pierwszej pomocy. Prace tego rodzaju włączone zostały do grupy zawodów pracownicy opieki osobistej i pokrewni.

Natomiast w okresie od 7 marca do 10 kwietnia 2022 r. prawie co trzecia osoba wykonywała prace związane ze zbiórkami pieniędzy i ubrań oraz innych przedmiotów, doradzaniem w zakupach, które zaklasyfikowane zostały do grupy sprzedawcy i pokrewni (35,4% wobec 13,6% przed rozpoczęciem działań wojennych w Ukrainie). Po wybuchu wojny w Ukrainie polscy wolontariusze wyraźnie częściej niż wcześniej angażowali się w prace zaklasyfikowane do grup: monterzy, kierowcy i operatorzy maszyn (8,6% wobec 6,3% we wcześniejszym okresie) oraz pracownicy biurowi (3,6% wobec 2,5%). Do pierwszej grupy prac zaklasyfikowana była pomoc związana z transportem, zarówno ludności, jak i darów rzeczowych, zaś do drugiej – pomoc w wypełnianiu dokumentów i organizowaniem pobytu osobom przyjeżdżającym z terytorium Ukrainy.

Wykres 2.3. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. według wybranych grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy

Chart 2.3. Percentage of volunteers in the Q1 2022 by occupational groups corresponding to the volunteer work due to hostilities in the territory of Ukraine

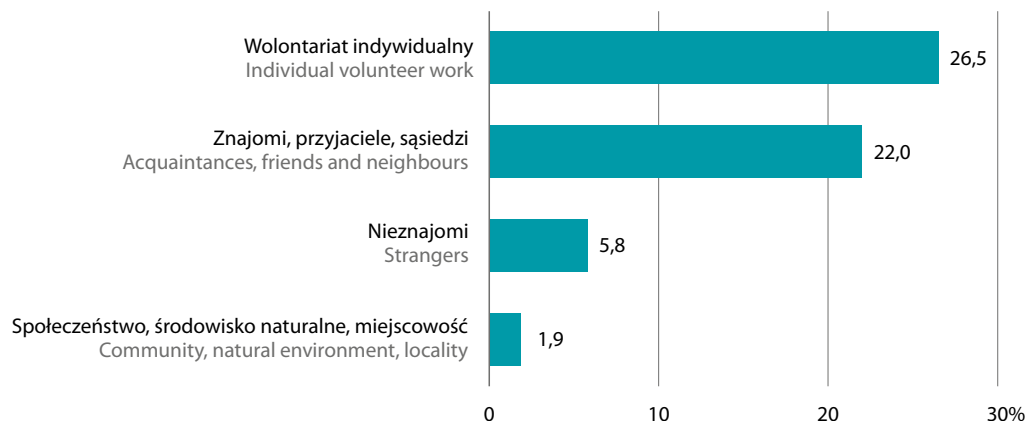

2.2. Specyfika wolontariatu świadczonego indywidualnie

2.2. The specificity of volunteer work provided individually

W ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu w wolontariat indywidualny angażowało się 7,9 mln mieszkańców Polski co odpowiadało 26,5% populacji osób w wieku 15–89 lat. Było to ponad 5,3-krotnie więcej osób niż tych świadczących wolontariat w organizacjach i instytucjach. W porównaniu do 2016 r. zmniejszył się odsetek wolontariuszy indywidualnych o 4,4 p. proc., natomiast zwiększył się średni czas wykonywanej pracy z 7 godzin w 2016 r. do 9 godzin w 2022 r. przy czym mediana i dominanta pozostały bez zmian (odpowiednio 4 i 2 godziny).

Wykres 2.4. Odsetek wolontariuszy indywidualnych w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy
Chart 2.4. Percentage of individual volunteers in the Q1 2022 by the type of recipients of this work

Odbiorcami większości działań podejmowanych w ramach wolontariatu bezpośredniego byli znajomi, przyjaciele oraz sąsiedzi. Osoby, które świadczyły wolontariat na ich rzecz stanowiły 22,0% ogółu ludności Polski. W prace na rzecz nieznajomych, a także społeczeństwa, środowiska naturalnego oraz miejscowości angażowano się zdecydowanie rzadziej.

Średni czas, jaki osoby angażujące się w wolontariat indywidualny poświęciły na pomoc innym, wyniósł 9,4 godziny, przy czym połowa z nich nie przepracowała w badanym okresie więcej niż 4 godziny, natomiast najczęstszym czasem wskazywanym przez respondentów były 2 godziny.

Wolontariat indywidualny świadczony na rzecz znajomych, przyjaciół lub sąsiadów

Individual volunteer work performer for acquaintances, friends and neighbours

W pomoc swoim znajomym, przyjaciołom lub sąsiadom w okresie 4 tygodni poprzedzających badanie angażowało się 6,6 mln osób, stanowiły one 22,0% całej badanej populacji. Najwyższy odsetek osób świadczących tego rodzaju wolontariat odnotowano wśród osób w wieku 45–49 lat (26,5%) oraz 50–54 lata (26,3%). Nieco bardziej zaangażowane w ten rodzaj pomocy były kobiety (23,0% wobec 21,0% mężczyzn).

Zaangażowanie wolontariuszy kształtowało się na porównywalnym poziomie pod względem zamieszkania zarówno w mieście, jak i na wsi (odpowiednio 22,0% i 22,1%). Najbardziej zaangażowani w badanym okresie w wolontariat na rzecz znajomych, nieznajomych lub sąsiadów byli mieszkańcy regionów Podlaskiego (29,9%) i Podkarpackiego (29,0%), a następnie Warszawskiego stołecznego (26,5%).

Prace najczęściej wykonywane w ramach wolontariatu na rzecz znajomych, przyjaciół i sąsiadów odpowiadały grupom zawodów pracownicy przy pracach prostych (31,9% – np. robienie zakupów, wyrzucanie śmieci, odśnieżanie), pracownicy opieki osobistej i pokrewni (28,3% – np. opieka np. dziećmi, osobami starszymi, chorymi, udzielanie pierwszej pomocy) oraz robotnicy i rzemieślnicy (19,0% – np. prace budowlane, prace hydrauliczne, naprawa samochodów, sprzętu RTV, AGD).

Średni czas jaki wolontariusze poświęcali na pomoc znajomym, przyjaciołom czy sąsiadom na przestrzeni 4 tygodni wynosił 9,0 godzin, przy czym połowa z nich deklarowała nie więcej niż 4 godziny.

Wolontariat indywidualny świadczony na rzecz nieznajomych Individual volunteer work performed for strangers

Wolontariat indywidualny skierowany do osób nieznajomych świadczyło 1,7 mln osób, które stanowiły 5,8% wszystkich mieszkańców Polski w wieku 15–89 lat. W porównaniu z poprzednią edycją badania odnotowano wzrost odsetka osób świadczących tego rodzaju pomoc (4,1% w 2016 r.).

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, mężczyźni nieco częściej angażowali się w pomoc osobom nieznajomym (6,0% wobec 5,7% kobiet). Bardziej zaangażowani byli również mieszkańcy miast (6,7% wobec 4,6% mieszkańców wsi).

Najczęściej w wolontariat na rzecz nieznajomych angażowali się mieszkańcy regionów Lubelskiego (7,7%), Zachodniopomorskiego (7,5%) oraz Warszawskiego stołecznego (7,4%). Od momentu rozpoczęcia działań wojennych prowadzonych na terenie Ukrainy nastąpił znaczny wzrost zaangażowania ludności w wolontariat na rzecz nieznajomych (wśród osób objętych badaniem od 10 stycznia do 6 marca odsetek wynosił 2,6%, natomiast w okresie od 7 marca do 10 kwietnia – 11,0%), były to głównie prace związane ze zbiorcami odzieży i żywności. Najwyższy wzrost zaangażowania w ten rodzaj wolontariatu w porównaniu do tygodni badania sprzed rozpoczęcia działań wojennych odnotowano w regionach Zachodniopomorskim i Lubelskim (wzrost o 13,4 p. proc.) oraz Łódzkim (wzrost o 12,9 p. proc.)

Przy uwzględnieniu rodzaju pracy świadczonej niezarobkowo w badanym okresie, ponad połowa kobiet angażowała się w działania odpowiadające pracom z grupy zawodów personel z dziedzin społecznych i prawa (56,5% spośród wszystkich grup zawodów odpowiadających pracom wykonywanym w ramach wolontariatu). Wśród mężczyzn odsetek dla tej grupy zawodów wynosił 32,8%, przy czym więcej niż wśród kobiet świadczone prac z grupy zawodów robotnicy i rzemieślnicy (19,9% wobec 1,2% wśród kobiet).

Wolontariusze średnio przeznaczali 6,3 godziny na pomoc osobom nieznajomym, przy czym najczęściej była to 1 godzina.

Wolontariat indywidualny świadczony na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, miejscowości Individual volunteer work performed for community, natural environment, locality

Osoby zaangażowane w prace na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego oraz miejscowości stanowiły 1,9% badanej populacji.

Wśród mężczyzn najczęściej były to osoby w wieku 60–64 lata oraz 55–59 lat (odpowiednio 3,0% oraz 2,5% wszystkich mężczyzn w danej grupie wiekowej). Wśród kobiet najbardziej zaangażowane w ten rodzaj wolontariatu były osoby w wieku 45–49 lat (2,6%) oraz 55–59 lat (2,3%). Przy uwzględnieniu płci i poziomu wykształcenia można zauważyć, że wśród mężczyzn najbardziej aktywne były osoby z wykształceniem wyższym oraz policealnym i średnim zawodowym (odpowiednio 2,5% i 2,1%), natomiast wśród kobiet były to osoby posiadające wykształcenie policealne i średnie zawodowe oraz średnie ogólnokształcące (2,2% i 1,9%). Najczęściej w tego rodzaju wolontariat angażowali się mieszkańcy regionu Małopolskiego, Dolnośląskiego oraz Warszawskiego stołecznego, spośród których odpowiednio 4,8%, 2,9% oraz 2,2% pracowało nieodpłatnie na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego oraz miejscowości.

Średni czas jaki wolontariusze poświęcali na tego rodzaju pracę w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie wynosił 7,4 godziny, przy czym połowa z nich deklarowała nie więcej niż 2 godziny, a najczęściej była to 1 godzina.

2.3. Specyfika wolontariatu świadczonego w organizacjach i instytucjach

2.3. The specificity of volunteer work provided in organizations and institutions

W ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu, w wolontariat w ramach sformalizowanych struktur angażowało się 5,0%, czyli około 1,5 mln mieszkańców Polski w wieku 15–89 lat. W tym okresie działalność podmiotów sektora non-profit wspierało nieodpłatną pracą 3,4% badanej populacji, natomiast sektora publicznego – 1,3%. W pozostałych objętych badaniem grupach organizacji odsetek wolontariuszy był zdecydowanie niższy, w ramach wspólnot mieszkaniowych było to 0,3%, następnie 0,2% dla wolontariatu świadczonego w firmach prywatnych oraz po 0,1% w ramach związków zawodowych; związków pracodawców lub organizacji samorządu gospodarczego albo zawodowego; spółdzielni. W odniesieniu do 2016 r. zmniejszył się odsetek wolontariuszy w sformalizowanych strukturach o 3,5 p. proc.

Osoby świadczące wolontariat w ramach struktur sformalizowanych w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu przeznaczały na ten rodzaj aktywności średnio 7,6 godziny, jednak mediana wyniosła nie więcej niż 4 godziny, a najczęściej deklarowaną wartością były 2 godziny. W porównaniu do 2016 r. statystyki czasu pracy pozostały bez większych zmian.

Wolontariat w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych, fundacjach i grupach nieformalnych

Volunteer work in associations and other similar social organisations

Stowarzyszenia, podobne organizacje społeczne oraz fundacje stanowią najliczniejszą grupę organizacji, w ramach których można było świadczyć wolontariat formalny. W 2021 r. w Polsce działało prawie 84,3 tys.¹ organizacji tego rodzaju. Jednak obok tych typowych podmiotów trzeciego sektora, wśród których można wymienić: fundacje, stowarzyszenia sportowe, ochotnicze straże pożarne, typowe stowarzyszenia oraz podobne organizacje społeczne, działalność prowadzą także organizacje niemające własnej osobowości prawnej, np.: rady rodziców, samorządy uczniowskie i studenckie, stowarzyszenia zwykłe oraz różnego typu grupy nieformalne, których liczebność trudno nawet oszacować.

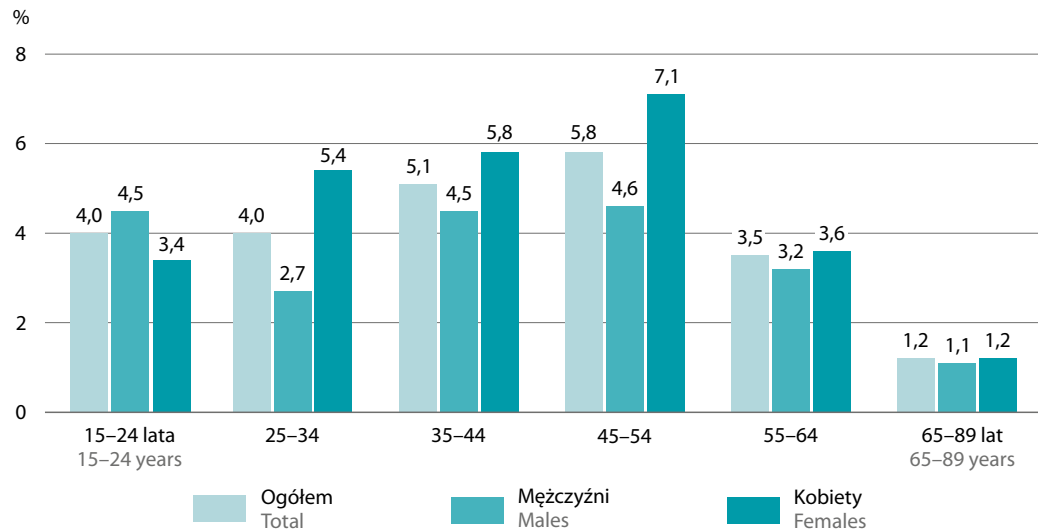
Blisko 38,9% osób, które w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu angażowały się w jakąkolwiek pracę nieodpłatną w ramach struktur sformalizowanych, realizowała ją w ramach stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Stanowili oni 1,9% ogółu ludności Polski w wieku 15–89 lat. Średni czas nieodpłatnej pracy wykonanej w tego typu organizacjach wynosił 8,6 godziny. W porównaniu do 2016 r. zmniejszył się odsetek wolontariuszy w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych w populacji (w 2016 r. wyniósł 4,0%), z drugiej strony nieznacznie zwiększył się średni czas wykonywanej pracy (w 2016 r. było to około 8 godzin).

W działalność w ramach stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych nieznacznie częściej angażowały się kobiety (2,2% wobec 1,7% wśród mężczyzn). Szczególne zaangażowanie odnotowano wśród osób w średnim wieku (35–54 lat), gdzie aktywność kształtowała się na poziomie 2–3% w poszczególnych grupach wiekowych. W większości grup wiekowych, to kobiety częściej wykonywały pracę nieodpłatną na rzecz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Wyjątek stanowiły osoby najmłodsze (15–24 lat), wśród których wystąpił wyższy udział mężczyzn wśród wolontariuszy w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych.

¹ Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2021 r., GUS, Warszawa 2023. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/gospodarka-spoeczna-trzeci-sektor/wspolpraca-organizacji-non-profit-z-innymi-podmiotami-w-2021-roku,17,3.html> (dostęp 06.10.2023)

Wykres 2.5. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych według płci i wieku

Chart 2.5. Percentage of volunteers in the Q1 2022 in associations and other similar social organisations by sex and age

Przy uwzględnieniu poziomu osiągniętego wykształcenia można stwierdzić, że wolontariat w ramach stowarzyszeń był nieco bardziej popularny wśród osób z wyższym wykształceniem (3,4%), szczególnie wśród kobiet (3,9%). Wyższy odsetek wolontariuszy odnotowano wśród osób pracujących – 2,4% deklaroowało pracę w ramach stowarzyszeń, szczególnie wykonujących pracę w zawodach z grupy specjalistów (3,7%), ale również rolników, ogrodników, leśników (3,6%).

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania w większym stopniu w nieodpłatną pracę w ramach stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych oraz fundacji angażowali się mieszkańcy obszarów wiejskich (2,5%) niż miast (1,6%). W przypadku obszarów miejskich, najbardziej aktywne były osoby zamieszkujące duże miasta powyżej 100 tys. mieszkańców (1,9%).

Najbardziej popularne rodzaje prac świadczonych w ramach stowarzyszeń, podobnych organizacji społecznych oraz fundacji to prace z zakresu personelu z dziedzin społecznych i prawa (32,4%). Do tej grupy prac zaklasyfikowano między innymi aktywności związane z: organizowaniem wystaw, organizowaniem i prowadzeniem imprez sportowych, promocją i wspieraniem wolontariatu, organizowaniem i prowadzeniem zajęć taneczno-muzycznych. Drugą co do liczebności grupą były osoby, których prace przyporządkowane zostały do kategorii pracowników usług osobistych i ochrony (23,3%). W tej grupie prac najczęściej wskazywano przygotowywanie posiłków, pieczenie ciast, opiekę nad zwierzętami oraz pilnowanie posesji, gaszenie pożarów. W dalszej kolejności świadczone prace typowe dla personelu ds. biznesu, administracji, ekonomii i zarządzania (15,0%), takie prace jak: sporządzanie dokumentów finansowych, prowadzenie księgowości, organizowanie imprez, spotkań, zebrań, kursów, rozliczanie PIT.

Wśród innych prac świadczonych w ramach stowarzyszeń wymienić można prace w kategoriach:

- sprzedawcy i pokrewni (8,6%): zbiórki pieniędzy, sprzedaż fantową, roznoszenie broszur, ulotek;
- pracownicy przy pracach prostych (7,5%): odśnieżanie, zmiatanie, sprzątanie śmieci;
- pracownicy opieki osobistej i pokrewni (6,4%): opieka nad dziećmi, osobami starszymi, chorymi opieka pielęgniarska, udzielanie pierwszej pomocy.

Biorąc pod uwagę sytuację związaną z działaniami wojennymi prowadzonymi na terenie Ukrainy po 24 lutym 2022 r., odsetek wolontariuszy w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych w populacji nieznacznie się zwiększył – wśród osób objętych badaniem od 10 stycznia do 6 marca wynosił 1,8%, a w okresie od 7 marca do 10 kwietnia (2,2%). Zwiększył się także średni czas poświęcany na pracę nieodpłatną w ramach stowarzyszeń – było to odpowiednio 8 godzin w pierwszym okresie i 10 godzin w drugim.

Wolontariat w podmiotach wyznaniowych

Volunteer work in religious entities

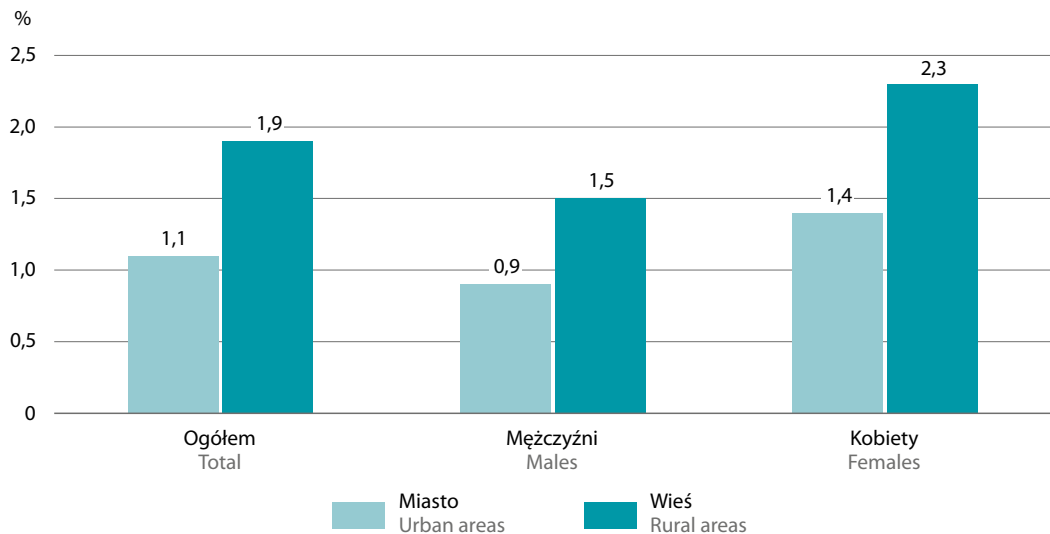
Wśród wolontariuszy angażujących się w nieodpłatne prace w ramach sformalizowanych struktur 29,1% stanowili pracujący społecznie w ramach kościołów, wspólnot lub organizacji religijnych. W odniesieniu do ludności Polski w wieku 15–89 lat osoby te stanowiły 1,5%. Czas przeznaczony na prace tego typu w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu wynosił średnio 5,4 godziny. Zarówno odsetek wolontariuszy działających w ramach kościołów, wspólnot lub organizacji religijnych, jak i czas poświęcony na tego rodzaju pracę zmniejszyły się w porównaniu do 2016 r., kiedy to wynosiły odpowiednio 2,6% i 7 godzin.

Około 2/3 wolontariuszy w organizacjach związanych z kościołem stanowiły kobiety, których wysoka aktywność szczególnie widoczna była w kategoriach wiekowych powyżej 60 lat. Warto zauważyć, że mimo mniejszego udziału wolontariuszy wśród mężczyzn przeciętny czas prac przez nich wykonywanych na rzecz podmiotów wyznaniowych był o 1 godzinę dłuższy niż wśród kobiet (odpowiednio 6 godzin i 5 godzin).

Wśród osób pracujących na rzecz kościołów, wspólnot oraz organizacji religijnych częściej, na tle wolontariuszy świadczących pracę nieodpłatną w ramach innych organizacji lub instytucji, występowały osoby w wieku poprodukcyjnym (od 60 lat w przypadku kobiet i od 65 lat w przypadku mężczyzn). W związku z tym wyższy był także udział osób nieaktywnych zawodowo z powodu emerytury.

Wykres 2.6. Odsetek wolontariuszy w I kw. 2022 r. w ramach kościołów wspólnot lub organizacji religijnych wśród mieszkańców Polski według płci i miejsca zamieszkania

Chart 2.6. Percentage of volunteers in the Q1 2022 in churches, communities or religious organisations by sex and place of residence

Osoby mieszkające na obszarach wiejskich częściej angażowały się w nieodpłatną pracę w ramach kościołów i innych organizacji religijnych (1,9% wobec 1,1% w miastach), bez względu na płeć.

Najchętniej w instytucjach religijnych udzielały się osoby z wyższym wykształceniem, ale również zasadniczym zawodowym (szczególnie w przypadku kobiet). Wyższy był także udział w populacji, wolontariuszy działających w ramach kościołów, wspólnot lub organizacji religijnych, którzy zamieszkiwali z co najmniej jednym dzieckiem w wieku do 18 lat (2,7% w porównaniu do 1,6% wśród osób, które nie mieszkały z osobą nieletnią).

W ramach wolontariatu w strukturach kościelnych i wyznaniowych najczęściej podejmowano się prac z kategorii personelu z dziedzin społecznych i prawa (45,5%). Do tej grupy prac zaklasyfikowano między innymi aktywności związane z: organizowaniem wystaw, organizowaniem i prowadzeniem imprez sportowych, promocją i wspieraniem wolontariatu, organizowaniem i prowadzeniem zajęć taneczno-muzycznych. Następną popularną grupą aktywności wolontariackich było pranie, prasowanie, mycie okien, sprząatanie, które zaklasyfikowane do personelu pomocy domowych, sprzątaczek (14,8%).

W przypadku wolontariatu świadczonego w podmiotach religijnych, również nastąpiło zwiększenie zaangażowania w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terenie Ukrainy po 24 lutym 2022 r. Odsetek takich wolontariuszy w populacji zwiększył się – wśród osób objętych badaniem od 10 stycznia do 6 marca wynosił 1,3%, a w okresie od 7 marca do 10 kwietnia – 1,8%. Zwiększył się także średni czas poświęcony na pracę nieodpłatną w strukturach kościelnych i wyznaniowych – było to odpowiednio 5 godzin w pierwszym okresie i 6 godzin w drugim.

Wolontariat w sektorze publicznym

Volunteer work in public sector

Na podstawie wyników badania PNZ można określić, że blisko co czwarta osoba spośród wszystkich wolontariuszy w ramach organizacji i instytucji poświęcała swój wolny czas w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu na pracę społeczną na rzecz sektora publicznego. Udział wolontariuszy w instytucjach publicznych w badanej populacji wyniósł 1,3% (w 2016 r. odsetek był zbliżony – 1,2%). Średni czas przeznaczony na pracę nieodpłatną świadczoną w ramach sektora publicznego wynosił 6,1 godziny, przy czym połowa osób pracowała nie więcej niż 3 godziny. Mężczyźni na wolontariat w instytucjach publicznych poświęcili przeciętnie blisko 8 godzin, a kobiety blisko 6 godzin.

Prawie 3/4 osób, które pracowały społecznie w instytucjach publicznych stanowiły kobiety. Ponadto częściej były to osoby w średnim wieku (35–59 lat), z wyższym wykształceniem, mieszkańcy miast – każda z tych grup stanowiła ponad połowę wolontariuszy w instytucjach publicznych.

Typowymi pracami wykonywanymi dobrowolnie przez mieszkańców Polski w wieku 15–89 lat w ramach instytucji publicznych była: działalność artystyczna, organizowanie imprez, zbiórka ubrań i żywności, korepetycje i zajęcia wyrównawcze, sporządzanie dokumentów finansowych, pisanie i redagowanie pism, a także proste prace fizyczne.

W przypadku tego rodzaju wolontariatu również odnotowano zwiększenie zaangażowania w pracę społeczną na rzecz sektora publicznego w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terenie Ukrainy po 24 lutym 2022 r. Odsetek wolontariuszy w instytucjach publicznych wyniósł 0,8% wśród osób objętych badaniem od 10 stycznia do 6 marca, w okresie od 7 marca do 10 kwietnia – 2,2%. Zwiększył się także średni czas poświęcony na pracę nieodpłatną w ramach instytucji publicznych – w pierwszym okresie było to 5 godzin, a w drugim już blisko 7 godzin.

Rozdział 3

Chapter 3

Ekonomiczny wymiar wolontariatu

Economic dimension of volunteer work

3.1. Struktura czasu przeznaczanego na wolontariat

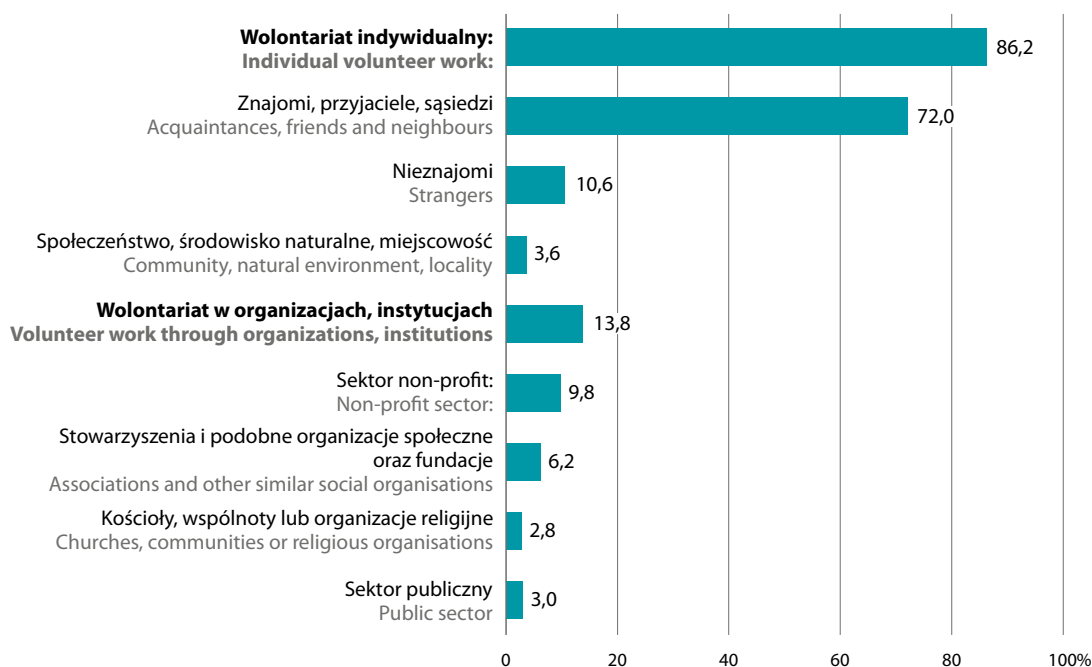
3.1. Structure of time spent on volunteer work

W I kwartale 2022 r. osoby w wieku 15–89 lat poświęciły około 80,0 mln godzin na wolontariat, co odpowiadało wymiarowi czasu pracy 613,6 tys. pełnoetatowych pracowników. Zestawiając tę liczbę z wymiarem czasu przeznaczanego na wolontariat w 2015 r., widoczny jest jego wzrost o 8,5%.

Gdy łączny czas pracy wolontariuszy przeliczony na pełne etaty dodać do liczby osób pracujących zawodowo w ramach polskiej gospodarki narodowej (15,2 mln)², a następnie określić jego udział to wyniósłby on 4,0%.

Wolontariat indywidualny stanowił 86,2% całego czasu poświęconego na pracę społeczną i odpowiadał 529,2 tys. etatów przeliczeniowych. Pozostałą część czasu przeznaczono na wolontariat w ramach organizacji lub instytucji (84,4 tys. etatów przeliczeniowych). W stosunku do poprzedniej edycji badania struktura zaangażowania w wolontariat uległa istotnej zmianie, zwiększył się zarówno udział (o 13,2 p. proc.), jak i wymiar wolontariatu indywidualnego (o 116,5 tys. etatów przeliczeniowych), natomiast na wolontariat instytucjonalny poświęcono wyraźnie mniej czasu (o 68,6 tys. etatów przeliczeniowych).

Wykres 3.1. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. (w %)
Chart 3.1. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 (in %)

² Liczba pracujących na dzień 31.12.2022 r. w przeliczeniu na pełne etaty, za Mały rocznik statystyczny Polskiej 2023, TABL. 3 (84), s.127.

Bardziej szczegółowa analiza czasu poświęconego na wolontariat pokazuje, że największą jego część została poświęcona na pomoc przyjaciołom, znajomym i sąsiadom (72,0% łącznego czasu wygenerowanego przez wolontariuszy) i była równoważna 441,5 tys. etatów przeliczeniowych. Podobny poziom wymiaru zaangażowania dotyczył pomocy osobom nieznanym oraz w ramach organizacji sektora non-profit (odpowiednio 10,6% oraz 9,8%), przy czym czas poświęcony na indywidualną pomoc nieznanym w odniesieniu do zaangażowania w 2015 r. uległ podwojeniu, a zaangażowanie na rzecz sektora non-profit obniżyło się o połowę.

Zaangażowanie w wolontariat mierzone przeznaczonym na ten rodzaj aktywności czasem w I kw. 2022 r., wykazuje na wyższą aktywność kobiet – 370,6 tys. etatów przeliczeniowych (60,4%) wobec 243,0 tys. etatów wygenerowanych przez mężczyzn (39,6%). Kobiety poświęciły na wszystkie rodzaje wolontariatu więcej czasu niż mężczyźni, a szczególnie nadreprezentacja ich pracy widoczna była na rzecz sektora publicznego (66,9% czasu pracy). Jedynymi rodzajami wolontariatu, gdzie udział zaangażowania mężczyzn był zbliżony do ich udziału w populacji były działania na rzecz osób nieznanym (45,6%).

Wykres 3.2. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i płci

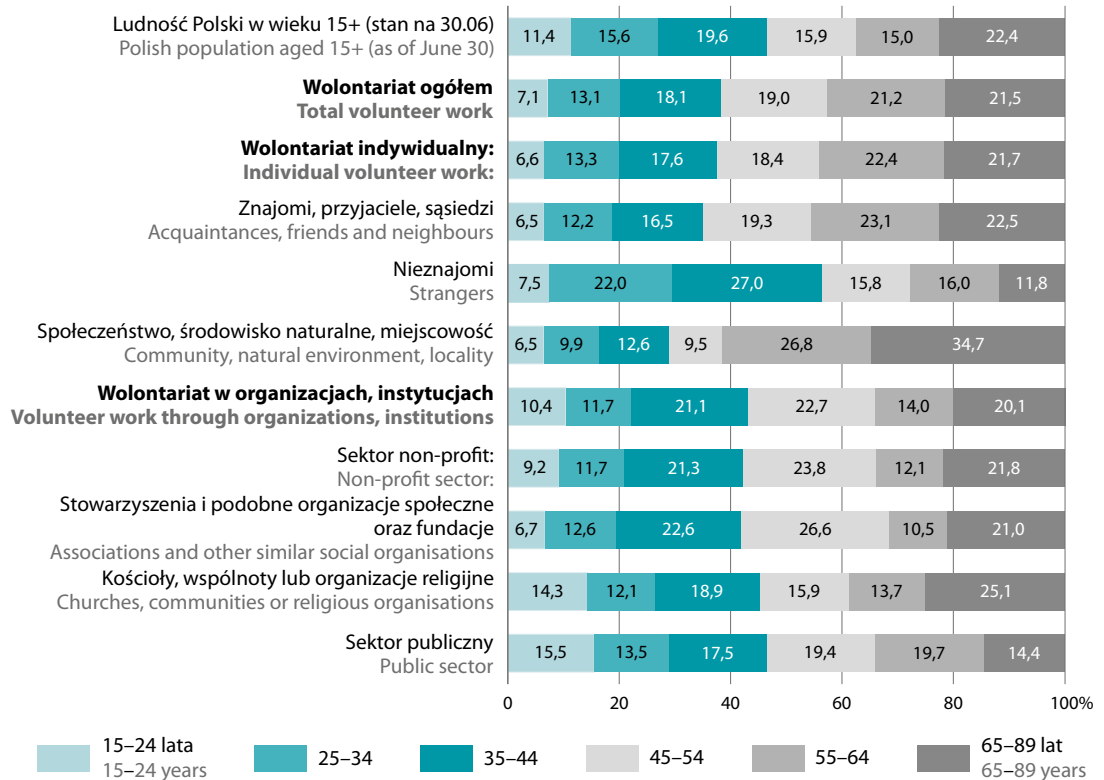
Chart 3.2. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of recipients of this work and sex

Rozpatrując strukturę wolontariatu mierzonego czasem poświęconym na tego rodzaju pracę według wieku osób, które go świadczyły można zauważyć, że nie różniła się ona diametralnie do struktury ludności Polski. Istotnie mniejszym udziałem w strukturze czasu wolontariatu niż w populacji odznaczały się osoby młode (15–24 lata; o 4,3 p. proc oraz 25–34 lata; o 2,5 p.proc). Z kolei większą część w strukturze wolontariatu w stosunku do struktury całego społeczeństwa stanowiła praca społeczna osób w grupach wiekowych 55–64 lata (o 6,2 p. proc.) oraz w wieku 45–54 lat (o 3,1 p. proc.).

Wykres 3.3. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i wieku

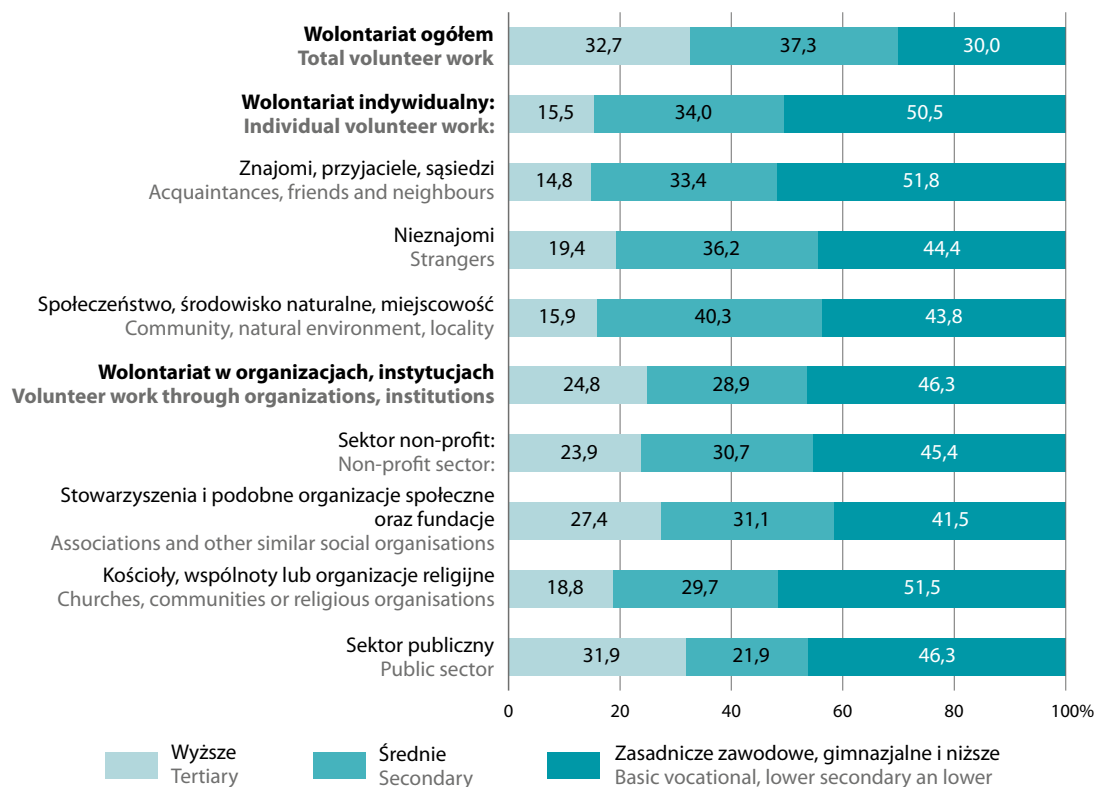
Chart 3.3. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of recipients of this work and age

Widoczne są różnice zaangażowania osób z poszczególnych grup wiekowych pod względem rodzaju odbiorców ich pracy. Osoby najmłodsze (15–24 lata) miały wyższy niż przeciętny (7,1%) udział w czasie poświęconym na wolontariat na rzecz sektora publicznego (15,5%) oraz w kościołach i wspólnotach religijnych (14,3%). Kolejne dwie grupy wiekowe 25–34 lata oraz 35–44 lata wyróżniały się udziałem wśród osób świadczących indywidualną pomoc nieznajomym (odpowiednio 22,0% i 27,0%). Warto zwrócić uwagę również na osoby w wieku 55–64 lata oraz 45–54 lat, grupy ta poświęciły najwięcej czasu na wolontariat na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego i miejscowości (odpowiednio 34,7% oraz 26,8%). Z kolei w czasie poświęconym na wolontariat w ramach kościołów i wspólnot religijnych wyższy niż przeciętnie udział miały osoby w wieku 65–89 lat (25,1%).

Wykres 3.4. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy i poziomu wykształcenia

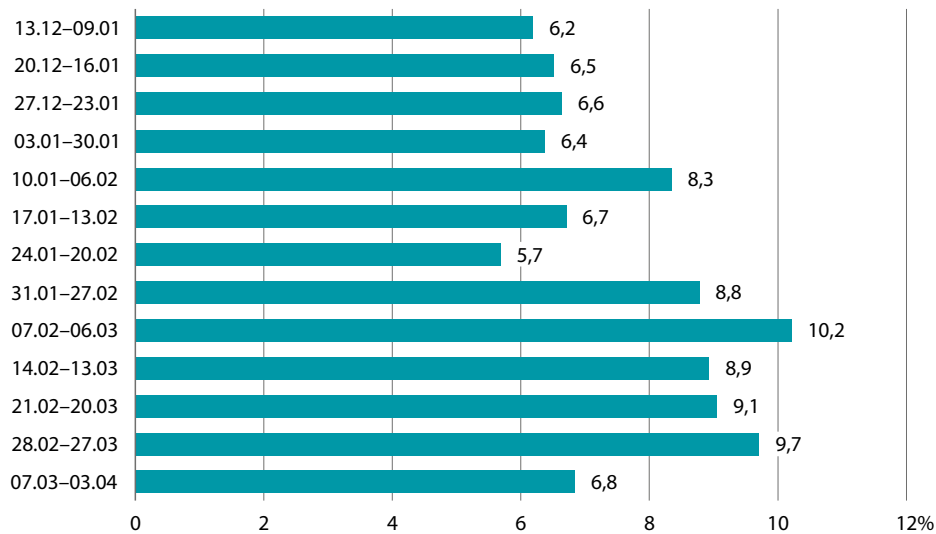
Chart 3.4. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by type of beneficiaries of this work and level of education

W strukturze czasu poświęconego na wolontariat najwyższy udział miała praca osób ze średnim wykształceniem (37,3%), następnie z wykształceniem wyższym (32,7%), a najniższy – z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym lub niższym (30,0%). Jednakże udziały te istotnie się różnicują przy uwzględnieniu rodzaju wolontariatu. Osoby ze średnim wykształceniem w największym wymiarze angażowały się w prace na rzecz społeczeństwa i środowiska (40,3%) oraz pomoc nieznanym (36,2%). Z kolei udział czasu pracy osób z wykształceniem wyższym najwyższy był w sektorze publicznym (31,9%), a następnie w ramach stowarzyszeń i fundacji (27,4%). Natomiast czas pracy osób z wykształceniem zawodowym, gimnazjalnym lub niższym miał wyższy niż przeciętnie udział w pomocy znajomym (51,8%) oraz w ramach kościołów i wspólnot religijnych (51,5%).

W tej edycji badania rozkład wolumenu czasu pracy dość wyraźnie różnicuje się ze względu na okres referencyjny badania. W okresie od połowy grudnia 2021 r. do połowy lutego 2022 r. czas poświęcony na wolontariat był o połowę mniejszy niż miało to miejsce w marcu 2022 r. Tak znaczące różnice w poświęconym czasie w poszczególnych 4 tygodniach referencyjnych mogą wiązać się po pierwsze z eskalacją działań wojennych w Ukrainie, które miały miejsce po 24 lutego 2022 r., co doprowadziło do przybycia do Polski wielu osób potrzebujących pomocy. Z drugiej strony na pierwsze tygodnie objęte badaniem przypadła zima, a media zachęcały do izolacji społecznej w związku z obowiązującymi przepisami w zakresie niwelowania skutków pandemii COVID-19.

Wykres 3.5. Struktura czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według okresu referencyjnego badania
 Chart 3.5. Structure of time of volunteer work in Q1 2022 by survey reference period

Największa część pracy wykonana została w okresie referencyjnym 7 lutego do 6 marca 2022 r. (10,9%), co wiązać należy z dużą skalą zaangażowania w pomoc osobom, które przyjechały do Polski z terenów Ukrainy w związku z działaniami wojennymi tam prowadzonymi. Z kolei najmniejszy wkład w ogólny czas poświęcony na wolontariat przypadł na okres referencyjny badania 24 stycznia do 20 lutego (5,4%), w tym okresie odbywały się ferie zimowe w poszczególnych województwach, następnie niski udział czasu pracy miał okresu na przełomie 2021 r. i 2022 r., w środku którego wypadały Święta Bożego Narodzenia (13 grudnia – 9 stycznia; 5,8%).

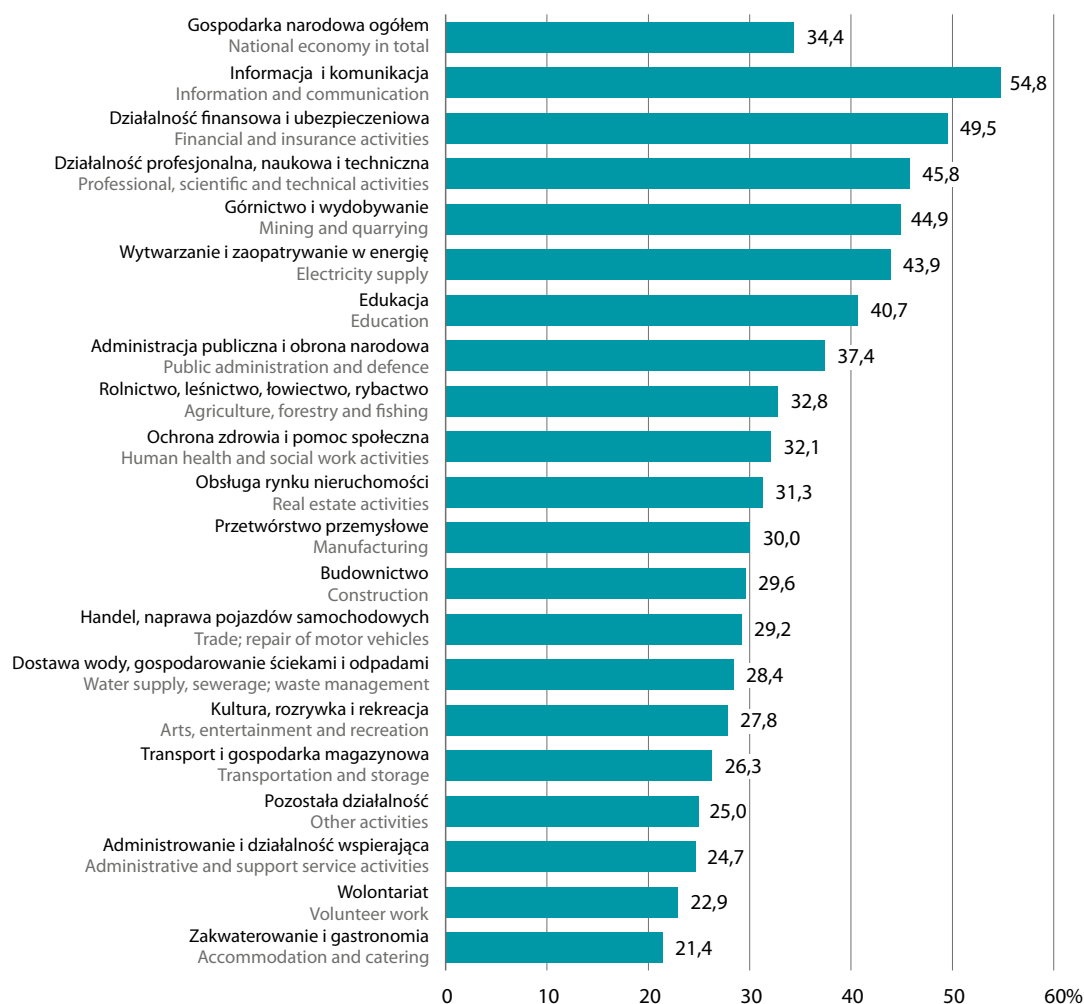
3.2. Wartość wolontariatu

3.2. Value of volunteer work

Wartość 1 godziny wolontariatu w I kwartale 2022 r. wyniosła 22,9 zł. Wyższą wartość miał wolontariat w ramach organizacji niż świadczony indywidualnie (25,1 zł wobec 22,6 zł), co wiązało się z różną specyfiką wykonywanych prac. Wolontariat instytucjonalny częściej miał charakter specjalistyczny, ekspercki. Porównując wartość wolontariatu z wyliczonymi analogicznie kosztami zatrudnienia za godzinę pracy w różnych sekcjach gospodarki można stwierdzić, że była ona niższa niż średnie stawki w większości sekcji PKD, w których prowadziły działalność zlokalizowane na terenie Polski podmioty gospodarcze.

Wykres 3.6. Wartość godziny poświęconej na wolontariat w I kw. 2022 r. na tle godzinowych kosztów zatrudnienia³ w sektorach gospodarki narodowej i sekcjach PKD^a

Chart 3.6. The value of an hour spent to volunteer work in Q1 2022 due the hourly employment costs in sectors of the national economy and sections of GDP^a

^a Nazwy sekcji na wykresie zostały skrócone.

^a Section names in the chart have been shortened.

W związku z obowiązującymi międzynarodowymi zasadami rachunków narodowych (SNA 2008, ESA 2010) wartość wolontariatu nie jest włączana do statystyk gospodarki narodowej, takich jak produkt krajowy brutto (PKB) czy wartość dodana⁴. Badanie wolontariatu pozwoliło oszacowanie w tym zakresie przeprowadzić.

³ Średnie godzinowe stawki kosztów zatrudnienia przedstawione na wykresie wyliczone na podstawie danych o 19 sekcjach gospodarki narodowej (bez gospodarstw domowych zatrudniających pracowników) z publikacji GUS Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2020 r., Tabl. 6. Dane te dotyczyły jedynie zatrudnienia w podmiotach o liczbie pracowników 10 i więcej oraz zostały przeliczone na zbiorowość wszystkich pracujących w gospodarce narodowej średnio w ciągu całego 2020 r.

³ The average hourly employment costs rates presented in the chart were calculated on the basis of data on 19 sections of the national economy (excluding households with employees) from the publication of the CSO. Structure of wages and salaries by occupations in October 2020, Tab. 6. These data concerned only employment in entities with 10 and more employees and were converted into the population of all employees in the national economy on average throughout 2020.

⁴ *Manual on the measurement of volunteer work*, ILO, Geneva 2011.

Tablica 3.1. Wartość pieniężna wolontariatu w I kw. 2022 r. i jego odniesienie do podstawowych kategorii makroekonomicznych gospodarki narodowej^aTable 3.1. Monetary value of volunteer work in Q1 2022 and relation to the basic macroeconomic categories of the national economy^a

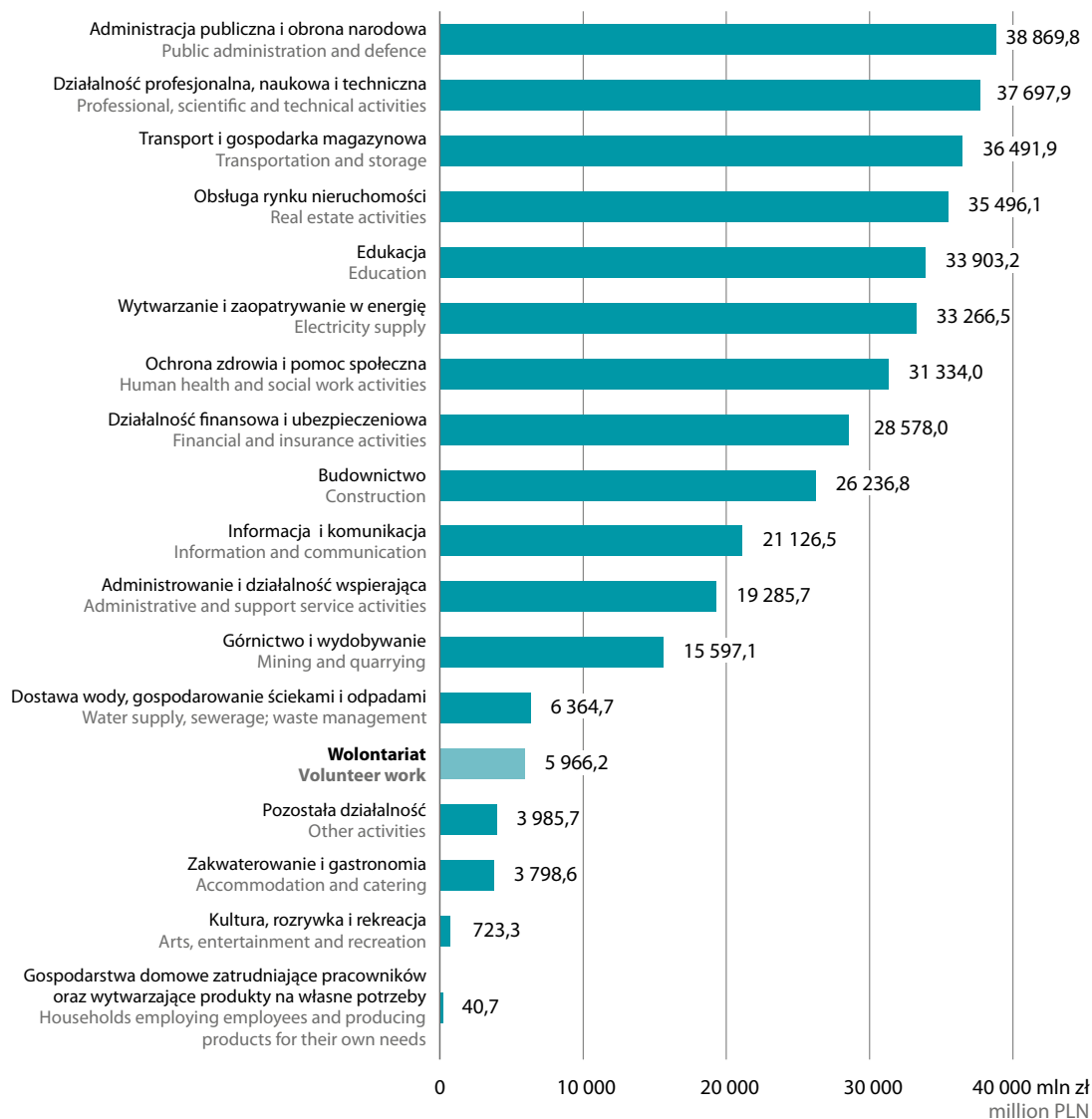
Wyszczególnienie Specification	w mln zł in PLN million	Wolontariat w odniesieniu do: Volunteer work in relations to:	
		PKB GDP	Wartość dodana brutto Gross value added
OGÓŁEM TOTAL	5 966,2	0,9%	1,0%
Wolontariat indywidualny Individual volunteer work	5 066,7	0,7%	0,8%
Znajomi, przyjaciele, sąsiedzi Acquaintances, friends and neighbours	4 222,6	0,6%	0,7%
Nieznajomi Strangers	667,9	0,1%	0,1%
Społeczeństwo, środowisko naturalne, miejscowość Community, natural environment, locality	176,2	0,0%	0,0%
Wolontariat w organizacjach, instytucjach Volunteer work through organisations, institutions:	899,5	0,1%	0,1%
Sektor non-profit: Non-profit sector:	650,4	0,1%	0,1%
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje Associations and other similar social organisations	415,7	0,1%	0,1%
Kościoły, wspólnoty oraz organizacje religijne Churches, communities or religious organisations	185,8	0,0%	0,0%
Sektor publiczny Public sector	199,6	0,0%	0,0%

^a Dane dla gospodarki narodowej dotyczą I kw. 2022 r. i pochodzą z publikacji GUS „Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 2018–2022”, tabl. 1 s. 36.

^a Data for the national economy concern the Q1 2022 and come from publication of the CSO Quarterly national accounts of gross domestic product 2018–2022, tab. 1 s. 36.

Wartość wolontariatu oszacowanego według stawek rynkowych dla tego rodzaju prac wykonywanych przez pracowników płatnych w odpowiadających danej pracy nieodpłatnej zawodach wyniosła w I kwartale 2022 roku 6,0 mld złotych. Dla przedstawienia powyższej liczby w perspektywie całej gospodarki narodowej wyrażonej w pieniądzu można stwierdzić, że gdyby dodać wartość wolontariatu do podstawowych kategorii makroekonomicznych gospodarki narodowej to stanowiłaby ona – 0,9% rozszerzonego PKB Polski, 1,0% – zagregowanej w skali kraju wartości dodanej brutto.

Wykres 3.7. Wartość wolontariatu na tle wybranych branż gospodarki narodowej w I kw. 2022 r. (w mln zł)^a
Chart 3.7. Value of volunteer work compared to selected sectors of the national economy in Q1 2022 (in PLN million)^a

^a Nazwy sekcji na wykresie zostały skrócone.

^a Section names in the chart have been shortened.

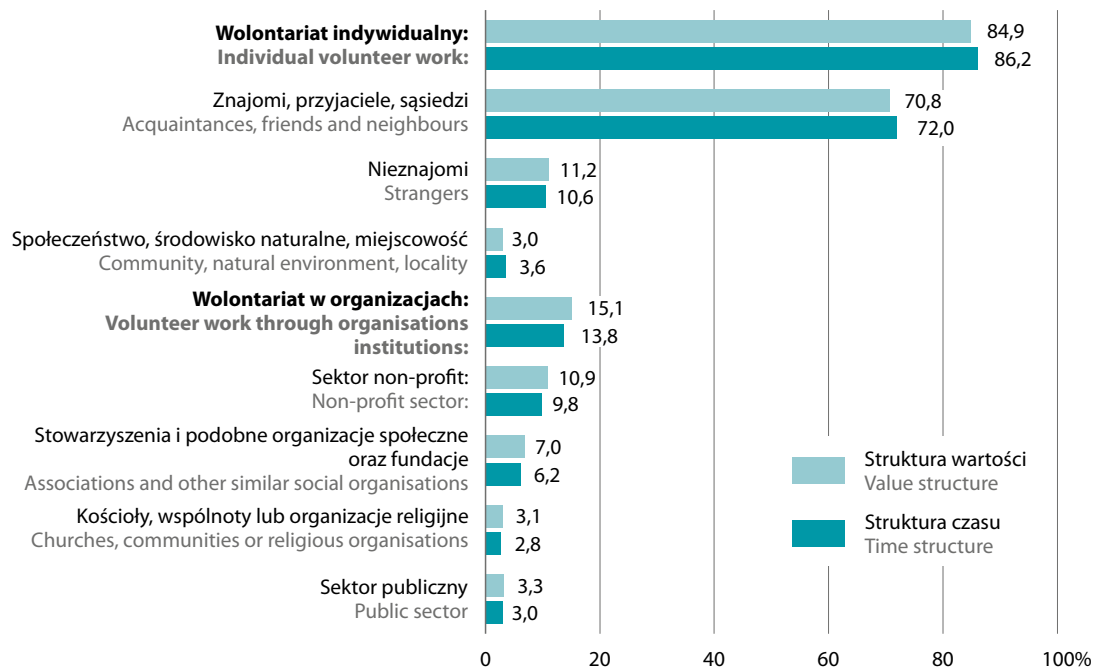
3.3. Struktura wartości wolontariatu a struktura łącznego czasu poświęconego na wolontariat

3.3. Value structure of volunteer work vs. structure of total time spent to volunteer work

Struktura zagregowanej wartości wolontariatu ze względu na odbiorców była podobna do struktury zagregowanego czasu tej pracy – dominującymi odbiorcami byli znajomi, przyjaciele lub sąsiedzi wolontariuszy. Drugim, co do wielkości odbiorcą były osoby nieznanym, trzecim – podmioty należące do sektora non-profit. Na czwartym miejscu znalazły się instytucje sektora publicznego oraz kategoria obejmująca głównie pracę na rzecz środowiska lub społeczności. Mimo podobieństwa między strukturą czasu poświęconego na wolontariat a strukturą jej wartości widoczne jest niewielkie obniżenie udziału wartości pracy na rzecz osób znajomych, a także środowiska lub społeczności.

Wykres 3.8. Struktura wartości oraz czasu poświęconego na wolontariat w I kw. 2022 r. według rodzaju odbiorców tej pracy

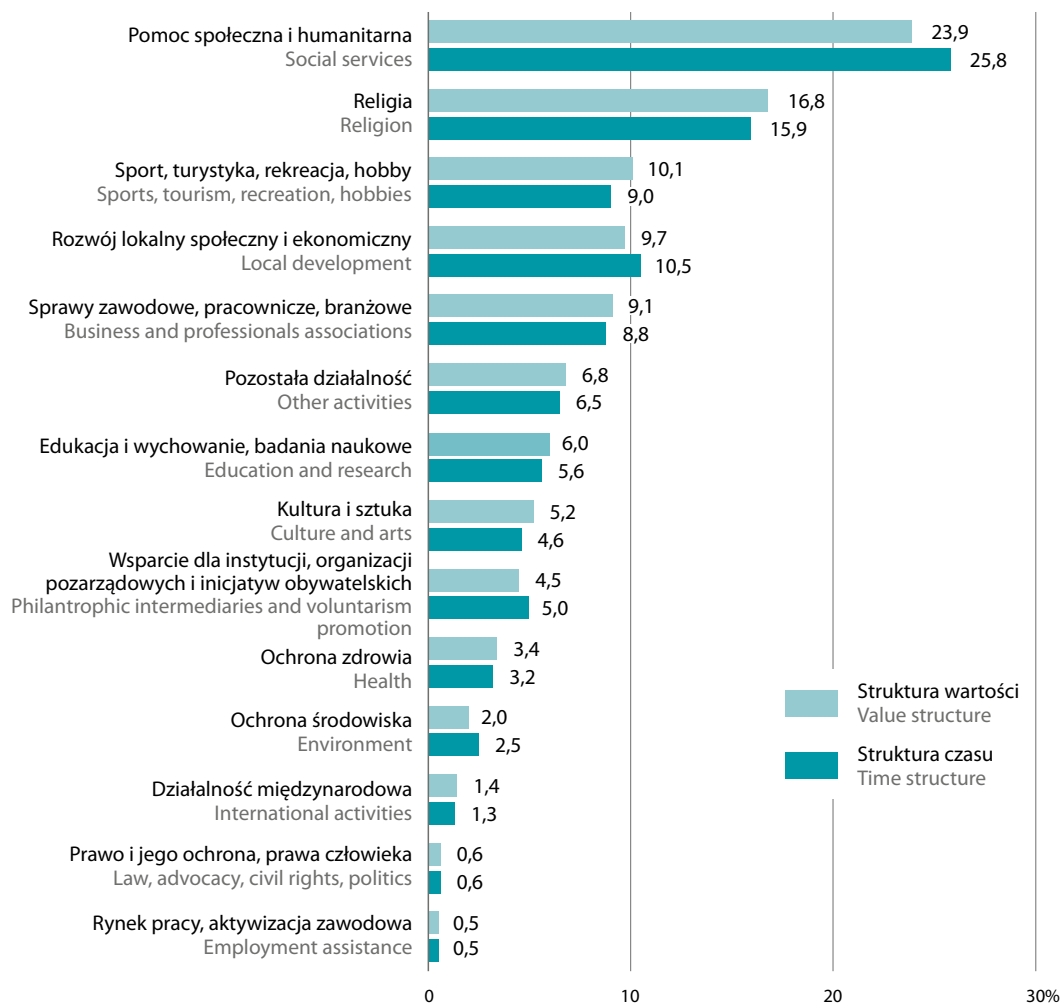
Chart 3.8. Value and time structure of volunteer work in Q1 2022 by the type of recipients of this work

Biorąc pod uwagę w analizie pracy społecznej świadczonej w różnych organizacjach, grupach lub instytucjach ich główną dziedzinę działalności można zauważyć, że największa część wartości całego wolontariatu koncentrowała się w podmiotach działających w obszarze pomocy społecznej i humanitarnej, a następnie religii. Struktura zagregowanej wartości wolontariatu ze względu na dziedzinę prowadzonej działalności była podobna do struktury zagregowanego czasu tej pracy. Jednakże różnicę odnotowano w przypadku podmiotów zajmujących się sportem, turystyką, rekreacją, hobby oraz religią, gdzie odnotowano przewagę odsetka wartości tej pracy nad odsetkiem wolumenu czasu odnoszących się do tej dziedziny.

Wykres 3.9. Struktura wartości oraz struktura czasu poświęconego na wolontariat w ramach organizacji, instytucji w I kw. 2022 r. według głównej dziedziny działalności organizacji, w których świadczone wolontariat

Chart 3.9. Value and time structure of volunteer work performed through organisations, institutions in Q1 2022 by main field of activity of organizations in which the volunteer work was provided

Z kolei organizacjami, w których praca społeczna była wyceniana poniżej średniej były podmioty zajmujące się pomocą społeczną i humanitarną, rozwojem lokalnym, a także wsparciem trzeciego sektora.

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Uwagi ogólne

General notes

1. W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w pozycjach „OGÓŁEM”. Wynika to z zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.
2. W tablicach dot. wykształcenia występują różnice w porównaniu z danymi BAEL. Wynika to z przyjętego sposobu klasyfikacji uzyskanego wykształcenia. Dyplom ukończenia kolegium zaliczany jest do wykształcenia wyższego, natomiast w tablicach BAEL jest zaliczany do grupy wykształcenia „policalne i średnie zawodowe”.
3. W tablicach dot. czasu przeznaczanego na wolontariat oraz wartości wolontariatu miary średnie podano z jednym miejscem po przecinku, natomiast mediany i dominanty zaprezentowane zostały w liczbach całkowitych.
4. W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI PKD 2007

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Zakres badania

Scope of the study

Celem badania Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym (PNZ) było pozyskanie danych obrazujących skalę i wartość wolontariatu świadczonego przez mieszkańców Polski, w wieku 15–89 lat. Badanie wolontariatu przeprowadzono w ramach polskiej statystyki publicznej po raz trzeci, poprzednie edycje badania realizowane były w 2011 r. oraz w 2016 r.

Populacja objęta badaniem, zakres tematyczny zadawanych respondentom pytań oraz definicja wolontariatu są zgodne ze standardami prezentowanymi w podręczniku *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (MMVW) wydanym przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP) w 2011 r.⁵ oraz z ustaleniami zawartymi w *Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization* przyjętymi przez Międzynarodową Konferencję Statystyków Pracy w 2013 r.⁶ Zgodnie z rozstrzygnięciami tej rezolucji, praca dzieli się na cztery kluczowe rodzaje: produkcję własną gospodarstwa domowego (praca domowa), pracę zarobową (wykonywaną dla zarobku lub zysku), nieodpłatną pracę stażową (mającą na celu nabycie kompetencji zawodowych) oraz nieodpłatną pracę wolontariacką. Zakres tego badania obejmuje wyłącznie ten czwarty typ pracy, który odróżnia się od innych rodzajów pracy tym, że spełnia równocześnie następujące warunki:

- jest pracą, która trwa co najmniej godzinę,
- jest świadczona nieodpłatnie,
- jest dobrowolna, czyli nie wiąże się z żadnym rodzajem obowiązku,
- nakierowana jest na pomoc innym (z wykluczeniem członków własnego gospodarstwa domowego i rodziny).

Kształt pytań formularza PNZ został dostosowany do polskich uwarunkowań kulturowych, co także zalecali twórcy metodologii mierzenia wolontariatu. Przy opracowywaniu wyników zastosowano wskazane w podręczniku *Manual on the Measurement of Volunteer Work* metody wyliczania podstawowych wskaźników.

Wyniki badania służą analizie danych dotyczących wolontariatu indywidualnego, świadczonego na rzecz osób znajomych, nieznajomych i środowiska naturalnego oraz wolontariatu w organizacjach i instytucjach. Wolontariat w ramach struktur organizacyjnych obejmuje pracę niezarobkową świadczoną w ramach stowarzyszeń, fundacji, kościołów i wspólnot religijnych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego i gospodarczego, partii politycznych, instytucji rządowych lub samorządowych i placówek przez nie prowadzonych, a także różnego typu spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. Uzyskane dane stanowią źródło informacji w zakresie liczby wolontariuszy w Polsce, rodzaju prac, w jakie angażowali się nieodpłatnie, wymiaru czasu poświęcanego przez mieszkańców Polski na pomoc innym. Zakres przedmiotowy badania obejmował również informacje dotyczące prac związanych z łagodzeniem skutków pandemii COVID-19. Pytanie wprowadzone zostało do kwestionariusza zgodnie z rekomendacjami ONZ w celu określenia rozpowszechnienia tego typu prac w skali kraju. Próba badawcza podzielona była na tygodniowe podpróbki, co umożliwiło prezentację danych w podziale na różne okresy pierwszego kwartału 2023 r., możliwe więc stało się pokazanie zmian w skali wolontariatu po wybuchu wojny w Ukrainie.

⁵ *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, ILO, Genewa 2011.

⁶ *Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization* http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_230304.pdf

Sposób realizacji badania

Method of carrying out the survey

Badanie (PNZ) odbyło się w I kwartale 2022 r. (10.01–10.04.2022 r.). Stanowiło ono moduł do Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności⁷. Realizowane było wśród respondentów z gospodarstw domowych stanowiących 3/5 kwartalnej próby BAEL przy uwzględnieniu dodatkowego losowania według klas wieku respondentów, pozwalającego nad nadreprezentację osób młodych, z uwagi na to, że zazwyczaj tej grupie są niższe niż standardowo kompletności wyników. Moduł PNZ obejmował 3 podpróby ze standardowego schematu rotacji dla I kw. 2022 r. BAEL, czyli: podpróba 90 (4 obserwacja), podpróba 91 (3 obserwacja) i podpróba 94 (2 obserwacja). W badaniu wzięło udział 21,9 tys. osób w wieku 15–89 lat. Wywiady realizowane były w formie wywiadu telefonicznego (CATI) bezpośrednio z respondentem z wykorzystaniem aplikacji elektronicznej. Nie stosowano wywiadów zastępczych, tzn. nie było możliwości udzielenia odpowiedzi za osobę nieobecną przez innego członka gospodarstwa domowego. W przypadku wywiadu zastępczego ZD i konieczności wypełnienia formularza PNZ (zgodnie z algorytmem doboru próby), ankieter był zobowiązany pozyskać numer telefonu respondenta i przeprowadzić wywiad PNZ bezpośrednio z nim.

Kompletność badania w stosunku do wylosowanej próby wyniosła 80,3%, odsetek respondentów, z którymi nie udało się nawiązać kontaktu telefonicznego wynosił 10,9%, natomiast w przypadku 6,2% wywiadów respondenci definitywnie odmówili realizacji wywiadu, głównie z powodu braku czasu (39,2% odmów).

Okresem referencyjnym, zgodnie z metodologią opracowaną przez Międzynarodową Organizację Pracy były 4 tygodnie poprzedzające badanie (w okresie od 13.12.2021 r. do 03.04.2022 r.). Dla uproszczenia w tytułach wykresów i tekście okres ten nazywany jest I kwartałem 2022 r. Do wolontariatu zostały zaliczone tylko takie aktywności, które w przeciągu 4 tygodni trwały w sumie co najmniej jedną godzinę.

Narzędziami użytymi do realizacji badania była aplikacja komputerowa PNZ Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym oraz instrukcja dla ankietera dotycząca prowadzenia wywiadu. W rezultacie przeprowadzonego badania uzyskano zbiór danych, który został poddany dodatkowej weryfikacji zakresowej i logicznej, następnie dołączono do niego wagi umożliwiające uogólnienie wyników na badaną populację.

Zakres przedmiotowy badania w porównaniu z edycją z 2016 r. zmienił się nieznacznie. Zrezygnowano z pytania o świadczenie prac niezarobkowych na rzecz rodziny niezamieszkującej z respondentem, co należy wziąć pod uwagę przy porównywaniu wyników badania w edycjach 2016 i 2022. W kwestionariuszu dodano natomiast pytanie o świadczenie prac mających na celu łagodzenie skutków pandemii: Czy wymienione przez Pana/Panią nieodpłatne prace związane były z łagodzeniem skutków pandemii COVID-19? Zmodyfikowano również ścieżkę pytań zadawanych respondentowi, jak również uproszczono użyte w kwestionariuszu sformułowania, aby zwiększyć precyzyjność uzyskanych informacji oraz ułatwić realizację wywiadu. Ponadto w odróżnieniu od poprzedniej edycji badania, w 2022 r. realizacja wywiadów przeprowadzona została wyłącznie w formie wywiadów telefonicznych (CATI).

⁷ Informacje na temat metodologii badania BAEL znajdują się w publikacji: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael/aktywnosc-ekonomiczna-ludnosc-polski-i-kwartal-2022-roku,4,46.html> (dostęp 06.10.2023).

Uogólnienie wyników i precyzja danych

Generalization of results and precision of data

Dane z badania PNZ zostały uogólnione na populację osób w wieku 15–89 lat, zamieszkujących w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie Polski w I kwartale 2022 r. W zakresie uogólniania wyników PNZ przyjęto metodę stosowaną w BAEL, skorygowaną w związku z mniejszą liczbą obserwacji w PNZ w stosunku do BAEL, a także uwzględniając w warstwach stan aktywności ekonomicznej, wykształcenie oraz klasy miejscowości.

Z uwagi na reprezentacyjną metodę badania zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi w tych przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe podziały i występują liczby niskiego rzędu. Do zestawu tablic w Excel dodane zostały tablice precyzji wyników, z którymi warto się zapoznać przed przystąpieniem do samodzielnej analizy wyników. W przypadku, gdy zbadana liczebność była zbyt niska i nie zapewniała wystarczającej precyzji danych, wyniki zostały zastąpione znakiem kropki („.”), co oznacza, że konkretna wartość nie może być pokazana ze względu na losowy błąd próby.

Podstawowe definicje

Basic definitions

Aktywność ekonomiczna – określa status ludności (w wieku 15–89 lat) na rynku pracy. Ludność w wieku 15–89 lat dzieli się – z punktu widzenia aktywności ekonomicznej na: pracujących, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. Pracujący i bezrobotni tworzą razem zbiorowość aktywnych zawodowo. W przypadku Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) aktywność ekonomiczną ocenia się na podstawie sytuacji w określonym tygodniu.

Bezrobotni – osoby w wieku 15–74 lata, które spełniają jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe ją podjąć.

Dominanta – zwana także wartością modalną; jest to najczęściej występująca wartość w badanej zbiorowości statystycznej (szeregu rozdzielczym).

Koszty związane z zatrudnieniem – pełne wynagrodzenie, pieniężne lub w naturze, płacone przez pracodawcę na rzecz pracownika, w zamian za wykonywaną przez niego pracę w czasie okresu księgowego. Obejmują one: wynagrodzenia i inne koszty związane z zatrudnieniem pieniężne i w naturze oraz składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców.

Mediana – wartość cechy, która dzieli uporządkowaną zbiorowość statystyczną na dwie równoliczne części w ten sposób, że poniżej i powyżej tej wartości znajduje się jednakowa liczba obserwacji.

Nieaktywni (bierni) zawodowo – osoby w wieku 15–89 lat, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
 - nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie w aktywny sposób lub poszukiwały pracy aktywnie, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym,
- nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie:
- dłuższym niż trzy miesiące,
 - do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności jest klasyfikacją określającą rodzaje działalności podmiotów gospodarczych. Jest zbudowana hierarchicznie i ustala symbole, nazwy i zakres grupowań klasyfikacyjnych na pięciu różnych poziomach, tj. sekcji i podsekcji, działów, grup, klas oraz podklas – w tej publikacji dane prezentowane są na poziomie sekcji. Zastosowana w tej publikacji PKD 2007 opracowana na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r.

Pracujący – osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- miały pracę, ale jej nie wykonywały:
- z powodu choroby, urlopu wypoczynkowego lub urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą;
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych);
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.
- Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani byli również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie.

Produkt krajowy brutto (PKB) – Obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Obliczanie wartości rocznego PKB polega na oszacowaniu trzech równych co do wartości kategorii makroekonomicznych określających PKB poprzez:

- 1) rozmiary działalności produkcyjnej; PKB równa się sumie wartości dodanej wszystkich sektorów instytucjonalnych lub wszystkich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) krajowych jednostek produkcyjnych powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów,
- 2) końcowy rezultat działalności produkcyjnej; PKB obliczany jest jako suma popytu krajowego, tj. spożycia i akumulacji oraz salda wymiany produktów z zagranicą,
- 3) suma rozchodów na rachunku tworzenia dochodów gospodarki ogółem (koszty związane z zatrudnieniem, podatki związane z produkcją i importem pomniejszone o dotacje, nadwyżka operacyjna brutto oraz dochód mieszany gospodarki ogółem).

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe – Stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub z nadwyżki bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do liczby godzin opłaconych (bądź przepracowanych) w danym okresie.

Sektor non-profit – jest to sektor organizacji prywatnych, nie nastawionych na zysk. Zaliczają się do niego organizacje spełniające równocześnie następujące cechy:

- posiadają charakter formalny, trwałą strukturę organizacyjną,
- są instytucjonalnie odseparowane od administracji publicznej,
- mają niezarobkowy charakter (ewentualna nadwyżka przychodów nad kosztami nie może być rozdzielana między członków, założycieli, pracowników czy kierownictwo organizacji),
- są samorządne (samodzielnie decydujące o działaniach i władzach organizacji),

- charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w organizacji. (za: Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts, Statistics Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations 2003).

W Polsce wymogi powyższej definicji spełniają:

- fundacje,
- stowarzyszenia, w tym także kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, związki stowarzyszeń,
- inne organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń działające jednak na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych jak np. koła łowieckie, rady rodziców lub Polski Czerwony Krzyż,
- jednostki kościelne lub wyznaniowe będące organizacjami członkowskimi albo placówkami świadczącymi pozareligijne usługi społeczne,
- organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, takie jak kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, izby i zrzeszenia branżowe, cechy, organizacje samorządu zawodowego zawodów zaufania publicznego,
- organizacje pracodawców,
- związki zawodowe,
- partie polityczne,
- kościoły i związki wyznaniowe, w tym parafie, zakony itp.

Wartość dodana brutto – wartość produktów (wyrobów i usług) wytworzona przez jednostki krajowe rynkowe i nierynkowe pomniejszona o zużycie pośrednie poniesione w związku z jej wytworzeniem.

Wolontariat (praca społeczna) – jest to działanie (aktywność) podejmowane dobrowolnie i bez wynagrodzenia mające na celu przyniesienie korzyści osobom lub grupie osób spoza gospodarstwa domowego (wyłączając rodzinę wolontariusza); może również być świadczony na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, konkretnej miejscowości lub społeczności. Świadczenie wolontariatu wiąże się z poświęceniem na niego wolnego czasu. Czynność zaliczana do wolontariatu powinna mieć charakter pracy, to znaczy za jej wykonanie można byłoby uzyskać zapłatę (wynagrodzenie), ale osoba wykonująca tę pracę nie oczekiwała za nią wynagrodzenia i nie otrzymała go. Wolontariat może być świadczony indywidualnie albo w ramach działalności organizacji/institucji.

Wolontariat świadczony w ramach organizacji lub instytucji (wolontariat formalny) – praca niezarobkowa (praca wolontariacka, praca społeczna), którą respondent wykonał jako członek jakiejś organizacji lub osoba wspomagająca pewne działanie organizacji, stowarzyszenia, fundacji, komitetu, instytucji publicznej, spółdzielni, kościoła czy innej jednostki organizacyjnej. Dotyczy to również działań, programów i inicjatyw funkcjonujących przy wyżej wymienionych jednostkach organizacyjnych a nawet przy firmach prywatnych.

Wolontariat świadczony indywidualny (bezpośrednio) – praca niezarobkowa, która nie jest wykonywana w ramach struktur organizacyjnych. Zalicza się do niej: pomoc przyjacielom, znajomym i sąsiadom, pomoc osobom nieznanym oraz działania na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, miejscowości, w której się mieszka lub przebywa albo społeczności lokalnej.

Wolontariusz – to osoba fizyczna, która dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz organizacji, instytucji, osób indywidualnych spoza rodziny wolontariusza, szerszej społeczności lub środowiska naturalnego. Wykonywanie tych świadczeń jest określane jako praca społeczna lub wolontariat.